

**INTERVIU
CU FRANÇOIS
WEYERGANS**

» „Persoanele care m-au influențat cel mai mult s'nt femeile care au binevoit să mă iubească”, declară autorul care i-a „suflat” în 2005 Goncourt-ul lui Houellebecq.

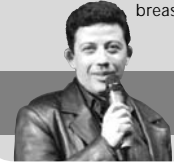
Un interviu de Dan Daia -N » PAGINILE 8-9

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SĂMBĂTĂ » EDIȚIA DE IANUARIE » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ARTISTUL ASOCIAT

- Săptămâna 1 – Interviu
- Săptămâna 2 – Text de autor
- Săptămâna 3 – Criticii despre...
- Săptămâna 4 – Colegii de breasă despre...

noiembrie –
ALEXANDRU
SOLOMON

NR. 153 » 10 – 16 noiembrie 2007 » Săptămânal realizat de Editura Polirom [i „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

FNT – prima rundă

Mihaela Michailov

Marina Constantinescu a optat să structureze Festivalul Național de Teatru pe mai multe paliere: spectacole, conferințe, lansări de carte, ateliere etc. -n centru se află, ca în anii anteriori, regizorul.

-N » PAGINA 6

Alexandru Solomon scrie pentru „SDC”

Citiți un text special al artistului asociat al revistei noastre în luna noiembrie: „Complicitatea documentaristului cu personajele lui”.

-N » PAGINA 7

Intelectualii de la sate s-au consfătuit la ora

Lucrările celei de-a opta ediții a Consfătuirii Naționale a Intelectualilor de la Sate au început într-un cadru festiv [i în prezența distinșilor invitați joi, 1 noiembrie, de la ora 10.00, la Casa de Cultură a Sindicatelor din Ploiești [i la sala Consiliului Județean Prahova. „Pentru edificarea Domniilor

Voastre, Vă citim din prezentarea făcută de organizatorii Consfătuirii, care s'nt: Mișcarea Pentru Progresul Satului Românesc [i Asociația Comunelor din România.”

Un reportaj inedit de R.C. Dumitru
-N » PAGINILE 4-5

Lucian Dan Teodorovici: „România, adică Jara care este în egal măsură răsputzătoare [i pentru machidonul Hagi, [i pentru jiganul Mailat. Exact în aceeași măsură. Pentru că pe actele amndurora scrie numele acestei Jari”.

CIRCUL NOSTRU V | PREZINT | :

Deosebirea dintre noi [i Mailat

Despre românul Romulus Mailat [i despre urmările crimei sale am aflat de pe prima pagină din „Le Monde”, în timpul unui zbor dinspre Paris spre Iași. După ce am mprumutat ziarul de la vecinul meu de loc, am avut prilejul să citesc cel mai echilibrat articol dedicat nebuniei iscate în ultima vreme în Italia [i, firește, în România. Spun cel mai echilibrat întrucât, odată ajuns în Otopeni, mi-am cumpărat presa românească, iar totul onest, informativ, profesionist pe care-l găsisem în ziarul francez a dispărut cu desvărire. În locul lui, o sarabandă de frustrări, de acuze mai mult sau mai puțin volate la adresa italienilor, împestrirăte cu o serie de povești patetice ale românilor din Cizmă, nevoiți să înfrunte urgia abtută asupra lor. Ceea ce, pînă la urmă, nu-i neapărat nefiresc.

Nefiresc însă am găsit altceva: mai toată presa noastră, susținută apoi [i de televiziuni, s-a străduit în ultima săptămână să sublinieze, cât mai clar, că românul Mailat e de etnie rom. Inclusiv ziarul [i care au pledat în repetate rânduri pentru *political correctness* au jnuit acum să defuleze, chiar [i voalat, pe temă. Să ne fie clar tuturor [i, mai cu seamă, dacă se poate, italienilor: nu e vorba de români care comit diverse infracțiuni, ci de romi din România. Mai clar: de Jigani, fraților! Căci, ce mai tura-vura, de unde chestia asta cu romii? ntrebați-i [i pe ei [i veți afla că, la rândul lor, preferă denumirea de Jigan. Cam asta am citit eu, direct sau pe ocolite, în presa din ultima vreme. Mailat nu e român, e Jigan. Clar?

Clar. Al doilea lucru clar, de regăsit în aceeași ziare, e că italienii greșesc teribil acuzând o ntreagă nație pentru gesturile unor descereiași. Fie ei [i mii de descereiași, care umplu puținele italiene, [i aici e indubitabil – orice generalizare e periculoasă, iar isteria declanșată în Italia reprezintă tocmai rezultatul concret al unei asemenea generalizări. Mă simt umilit la rândul meu, cînd ies în strălucire, cînd sînt privit *altfel*, chiar [i într-un restaurant, dacă se află faptul că am pașaport românesc. Sînt deci total de acord cu articolele din presă care semnalează, cu perfect îndreptățit frustrare, acest fenomen. [i atunci, de ce am început prin a spune că există ceva nefiresc în toată această poveste?

Dacă n-ajă simți încă nefirescul situației, o să-mi permit să vă rog să recitiți, cu un plus de atenție, cele două paragrafe de mai sus. [i veți vedea că vociferăm teribil împotriva nedreptății pe care ne-o fac italienii [i, în genere, occidentali cînd generalizează [i ne includ pe toți românii în aceeași oală cu niște infractori, dar, pe de altă parte, simțim nevoia să ne delimităm de o ntreagă etnie: de romi, de Jigani sau cum dorii să le spunem. Adică, la rândul nostru, frunzi cea mai mică ezitare, spunem că oamenii gen Mailat nu ne reprezintă pe noi, românii, ci pe ei, romii din România. Ba chiar, ca să ne simțim mai bine, pe ei, romii de oriunde. Pe scurt, generalizăm. Facem exact ceea ce le reproșăm italienilor că fac. Am condamnat ntreaga etnie pentru gestul unuia sau pentru gesturile a cîteva mii. I-am categorisit deja: e vina lor, e în fac de rușine...

Judecăm cu unități de măsură diferite chiar pe același eveniment, totul pentru a ne mîngia în orgoliul tot mai devastat de ciocnirea civilizației noastre cu cea vestică. Ne revoltăm europenește față de Italia, în frunte cu dilamă președintele, [i ne purtăm pur românește aici, ntre noi, cînd e vorba despre Jigani. Problema lui

» -n momentul în care vom fi conștienți de asta [i nu vom mai face diferențieri pe criterii etnice, vom putea să ne gîndim la ceea ce ne deosebește cu adevărat de românul Mailat [i de alți români plecați în Vest să fure, să violeze, să ucidă.

Mailat [i a celorlalți ca el nu jine de faptul că e rom sau român. Ci că provine dintr-un spațiu în care accesul la valorile occidentale, mai exact la educația instituționalizată care se le propage e profund disproporționat în cadrul aceleiași populații. Mai mult, că provine dintr-un spațiu în care încă nu s-au creat numeroase instrumente indispensabile pentru a se ajunge la o conștință civică reală, un spațiu în care legea este încă încălcată cu o larghețe net superioară celei din vestul european, un spațiu în care pînă [i valoarea omului în ochii celui alt este, încă, ceva mai redus decît în Occident. Iar spațiul acesta, fie că ne convine sau nu să acceptăm, se numește România.

România, adică Jara care este în egal măsură răsputzătoare [i pentru machidonul Hagi, [i pentru jiganul Mailat. Exact în aceeași măsură. Pentru că pe actele amndurora scrie numele acestei Jari. -n momentul în care vom fi conștienți de asta [i nu vom mai face diferențieri pe criterii etnice, vom putea să ne gîndim la ceea ce ne deosebește cu adevărat de românul Mailat [i de alți români plecați în Vest să fure, să violeze, să ucidă. [i tot ncepnd cu acel moment, ne va fi realment mai ușor să ne revoltăm față de acei italieni, la rândul lor mult mai pușini decît transpar din mass media, care nu [i tu sau nu vor să vadă acea deosebire.

ROMÂNII E DEȚEPȚI

Enciclopedii

Citesc într-o revistă literară un comentariu despre neglijența cu care folosesc unii tot mai des surse de informare aproximative, pline de erori [i omisiuni, cum este falmoasa enciclopedie online Wikipedia, în loc să se folosească de enciclopediile tradiționale, tipărite pe hrtie, singurele demne de toată ncrederea. Am citit, m-am minunat [i continui să mă minunez.

» Scripta manent nseamnă [i avantajele, [i dezavantajele. Fluiditatea enciclopediilor online permite actualizarea permanentă a informațiilor, lucru imposibil la un text dat, gata tipărit.

Atitudinea o cunosc. Face parte din aceeași familie tradiționalistă a creației literare pe hrtie, cu pixul sau stiloul – fiind scrisul direct la computer e rece, impersonal, [i lipsește fiorul autentic al creației, afa că mai bine scriem noi frumos pe hrtie, după aceea culegem textul, adică [i dactilografăm, [i [i ducem la o redacție, unde altcineva ia dactilograma [i mai culege o dată textul, de data asta pe computer. Sau, [i mai bine, [i

cunoștințelor incluse acolo. Bine njeles că există [i riscul apariției unor greșeli (chiar majore), dar tot interactivitatea ajută la corectarea lor. Cu cît numărul colaboratorilor Wikipediei este mai mare, cu atît marja de eroare scade. E suficient să verifici paginile de discuție de pe site ca să vezi ce activitate dinamică se desfășoară acolo.

Un alt avantaj al Wikipediei, pe lângă caracterul ei democratic, interactivitatea permanentă [i, implicit, simplificarea procedurilor de autocorecție, este accesibilitatea ei. Orice enciclopedie tipărită pe hrtie necesită un timp real de căutare copleșitor de mare – comparativ cu cel consumat de o căutare pe

Wikipedia. Mai mult, dată fiind structura sa reticulară, Wikipedia oferă automat [i conexiunile (link-urile) necesare pentru orice subiect căutat, lucru care în cazul unei enciclopedii pe hrtie presupune iarăși mult timp.

Wikipedia – sau orice altă enciclopedie online înscut cu profesionalism – mai are [i avantajul dimensiunii. Dacă ar fi puse pe hrtie, informațiile adunate acolo ar umple mii de volume [i ar deveni practic inutilizabile, din pricina cantității imense de manevre necesare „lucrului cu cartea”. Cu o astfel de carte.

Să mai vorbim de credibilitatea informației? Am pomenit de riscul greșelilor. Dar există greșeli [i greșeli. Există informații corecte care, în timp, devin greșeli. -ntr-o enciclopedie tipărită, de exemplu, în 1989, R.S.F. Iugoslavia va apărea ca stat socialist [i federativ format din Serbia, Croația, Muntenegru,

Slovenia etc. -n 2000 Iugoslavia nseamnă doar Serbia [i Muntenegru. -n 2007 nici nu mai există. Aici e problema. Scripta manent nseamnă [i avantajele, [i dezavantajele. Fluiditatea enciclopediilor online permite actualizarea permanentă a informațiilor, lucru imposibil la un text dat, gata tipărit, cel puțin pînă la următoarea ediție. Cînd lucrezi online, edițiile succesive sînt deja acolo.

Mă gîndesc cînd e tare se apropie Wikipedia de ideea unei mari Enciclopedii Universale, cea visată de iluminism. Da, presupun că mai apar [i erori. De altfel, una din regulile navigației pe Internet este să jii verifici informația din mai multe surse. A greși este omenesc. Ca la Ilf [i Petrov (în *Atitudine disprejuitoare față de stomac*, Editura Univers, București, 1979, p. 53 – ca să respectăm regulile filologice): „Jineau dovezeci de corectori. [i totuși în prima pagină a apărut *Enciclopedia britanică*”. Se mai întmplă...

culegem direct pe computer, [i scoatem la imprimantă [i apoi [i ducem la o redacție, unde altcineva [i mai culege o dată, tot la computer.

E drept, uneori [i eu prefer să scriu pe hrtie. Alteori scriu direct pe computer. Iar alteori combin ambele metode, forme diferite ale aceleiași acțiuni. E vorba de o opțiune subiectivă, nu de o diferență calitativă, chiar dacă – uite, recunosc! – Shakespeare a preferat să scrie pe hrtie.

La fel stau lucrurile [i cu enciclopediile. Nu văd de ce un proiect online de amploare Wikipediei ar fi inferior unei enciclopedii tipărite pe hrtie, oricît de multe volume ar avea ea. Ba chiar nclin să spun că Wikipedia are avantajele ei, la care o lucrare imprimată pe hrtie nu poate să aspire.

Mai înti ar fi vorba despre caracterul ei deschis, interactiv, adică democratic – în sensul de bază al cuvîntului. -n cadrul proiectului Wikipedia oricine [i poate aduce contribuția la completarea

Când mergi la teatru ca să mori

În sala de așteptare s'ntem opt. E beznă, chipurile ne s'nt luminate numai de felinarele din stradă. Nu [tim alături de cine vom pleca în călătoria numită *Don't look back*, a companiei britanice Dreamthinkspeak. Ușa se deschide, o fată [în]nd în mână o lanternă strigă trei nume. Grupul o urmează tăcut. Peste cinci minute va reveni. O urmez, împreună cu doi bărbați. Nu vom schimba nici un cuvânt, întreaga călătorie. Vom experimenta singurătatea în trei, fiecare cu spaimele noastre.

Veronica D. Niculescu

Urcăm pe scările înguste, în întuneric. Clădirea primăriei e atât de schimbată, încât după două etaje [i]c teva coridoare, uși unde ești. Ferestrele s'nt tapetate cu catifea neagră, anumite uși s'nt blocate, ești dus pe unde trebuie să fii dus [i] nu te mai poți întoarce.

„Vă rog să așteptați aici”, ne spune fata [i] pleacă. Ușile se închid. -n beznă perfectă, ne auzim doar propriile răsufări. Apoi, un oftat, parcă ar plânge cineva. Secunde lungi grele. Se aprinde o veioză. Omul de la birou ne privește uimit. -mi face semn să mă apropiu [i] nu pot, am picioarele paralizate. -i îndeamnă pe ceilalți. Ne facem curaj. „Numele?” Spunem, supuși. Ne caută în registru, clătină din cap, a părere de rău. Ne dă cte-un bilet. „Dincolo de ușa aceasta, e lumea celor care se odihnesc. Vă rog să nu-i deranjați.” Veioza se stinge, gâșim greu drumul spre uși. [i] lumea de dincolo ni se deschide terifiantă, cu [oaptele, umbre, vaiete de viori.

-napoi nu există

Miroase a lumânări. Pe masă e întinsă, între valuri spumoase de dantelă, dureros de frumoasă, mireasa. -naintăm în castel [i] iată în capătul coridorului iar [i] o femeie în rochie albă. Ne face semn să o

urcăm, privind trist în urmă. Silueta ei abia strălucind în întuneric se tot îndepărtează [i] [tii că] ntr-acolo trebuie să mergi. Pe coridoarele întortocheate, râmă singur, dar apare mereu cineva sau ceva, să te îndrume înăuntru sau în afară. Costume negre, jobene, aceleași chipuri livide, aceeași sfârșit de viață, spartă aici-colo de-un foșnet, de-un cîntec, de-o voce care citește anunțuri mortuare...

Mă înclină ridicând cortinele negre, deschizând drumul mai departe. -napoi nu există.

Urcăm în lift. -nghiiindu-ne spaima, vedem degetul năvălindu-se pe peretele liftului. Cănd uși se deschid, trei chipuri năvălind înăuntru ne privesc. S'ntem chiar noi, reflecții în peretele de sticlă care blochează ieșirea. Dincolo de fețele noastre, se desprinde din beznă mireasa, implorând mut.

Urcăm [i] mai sus [i] iată-ne în sala imensă, cu mii de foi acoperind mesele, podeaua. Certificate de deces peste tot. Pe ecrane, apa neagră vârlurește suflătele de dincolo [i] ale noastre.

Ghilotina [i] numele noastre

Actele finale ni se bat la mână. Cu cte compasiune s'ntem priviți! Viorile se jelesc. Coborâm printre cioclii care se opintesc pe

scări cu pachete de certificate de deces. Unii s-au prăbușit, zac pe trepte, cu jiletile răsuflete.

Intrăm în labirintul subteran. Cu un scrâșnet teribil, ghilotina taie bilețele cu nume [i] sim]i cte însuși sufletul tău cel pe care ți l-au nemilos [i] desprinde de corp. Te apropii, citești - s'nt numele celor dinaintea noastră, [i]-ale noastre, [i]-ale celor ce vor urma... O sală de concerte. [i] se cere biletul. Ești spectator la un film strănuț. Apa, pragul, lumea de aici, lumea de dincolo... Peste coșciugul tău privesc chipurile strănilor. Te acoperă

plămîntul, [i] se cîntă...

„Urmași-măi” Labirintul de beznă te înghite. Blocat pe coridor, între uși ferecate, ntr-o linie neagră, paralizantă, ca-n groapă, ești singur, mai singur decât ai putea fi vreodată. O lume întreagă e deasupra, tu nu mai ești nicăieri. [i] iar [i] se ivește mireasa, ca o năvălă, un fir de abia ntrezvărită lumină care nănteează nctec, cu brațele întinse spre tine. Silueta firavă se dezintegrează. Pornești. Dincolo de ultimele uși, sute de lumânări [i] plipie la picioare. [i] totul e gata.

ORIGINAL

Urmând-o pe Euridice

Spectacolul *Don't look back*, al companiei britanice Dreamthinkspeak, s-a jucat timp de două săptămâni, în octombrie, în clădirea primăriei din Sibiu, veche de o sută de ani.

Tristan Sharps, directorul artistic al companiei, a creat spectacolul acum cinci ani, inspirat de mitul lui Orfeu [i] Euridice. *Don't look back* a mai fost produs în alte două amplasamente, de la un conac georgian nefolosit din Brighton, la Somerset House, fostul registru englez pentru nașteri, decese [i] căsătorii din Londra [i] o veche fabrică de hirtie din Moscova, mereu altfel.

Se intră în grupuri de cte trei persoane, la interval de cinci minute, iar claustrofobilor [i] copiilor li se recomandă să nu intre. Regizorul a mrturisit că ar fi vrut ca fiecare persoană să meargă singură în călătorie, dar ar fi fost prea năvălind înăuntru. Apoi, două persoane ar fi fost prea intime. Astfel, a ajuns la cifra trei: „Mai singur de atât nu se poate”.

OPINII

„O piesă fantastică... un adevărat triumf” - „The Guardian”
„...unul dintre cele mai terifiante, minunate lucruri pe care le-ai putea vedea vreodată” - „The Independent on Sunday”

CE-A AVUT & CE-A PIERDUT

» Ministrul Culturii [i] Cultelor, Adrian Iorgulescu, a pledat săptămâna aceasta pentru integrarea românilor în societatea italiană, inclusiv a celor de etnie română, prin cultură [i] prin religie. „Opinia mea este că, în mare măsură, aceste nedorite incidente s'nt datorate unei lipse de cunoștințe suficiente în materie de cultură”, a spus Iorgulescu.

» „Cultura are nevoie de o strategie guvernamentală pe termen lung, iar societatea românească va ajunge la normalitate atunci când politicianii vor tăce [i] vor face, iar publicul va dori să-i asculte pe artiști”. S'nt concluziile, deloc surprinzătoare, ale unei dezbateri „Zece pentru România” dedicată actorului român.

SUPLIMENTUL LUI JUP

PE SCURT

Pictori din Transilvania

Muzeul Brukenthal din Sibiu va găzdui, din 13 noiembrie p'n\ pe 20 ianuarie, expozi]ia „Pictori din Transilvania n centre artistice europene”. Expozi]ia ilustreaz\ contactele dintre via]a artistic\ transilvan\ [i cele mai importante centre culturale din Europa: Viena, München, Paris, Berlin, pornind din miezul secolului al XIX-lea, mergnd p'n\ n perioada interbelic\ [i apoi spre prezent. Particip\ cu lucr\ri muze din România (Baia Mare, Braşov, Arad, Sfntu Gheorghe, Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare, Sebe], dar [i din str\in\tate (Gundelsheim, Kornwestheim), precum [i colec]ionari particulari. Vor fi expuse [i lucr\ri care nu au mai fost prezentate p'n\ acum n muzee din România. (V.N.)

Teatru [i dans la Festivalul Teatrelor Europene

Festivalul Teatrelor Europene, organizat de Teatrul Na]ional „Radu Stanca” din Sibiu, continu\ p'n\ pe 28 noiembrie. Urm\toarele dou\ nt\iniri cu companii europene snt cele ocazionate de spectacolele *Pool #No Water#* [i *Orion/Caravan*. *Pool #No Water#*, de Mark Ravenhill, n regia lui Matthias Hartmann, cu trupa „Schauspielhaus” din Zürich, se joac\ pe 13 [i 14 noiembrie. Dramaturgul britanic Mark Ravenhill descrie o societate pentru care nu mai exist\ cale de ntoarcere; protagoni]tii snt condu]i de invidie [i rea-voiri]. Hartmann semneaz\ at t regia, c t [i scenografia. Interpre]ii snt trei actori, un pictor, un dansator, un artist video [i un muzician. P'n\ [i suflueza face parte din show, iar c'nd un microfon nu mai func]ioneaz\, un sunetist sare pe scen\.

Orion [i *Caravan*, n coregrafia lui Cesc Gelabert, cu compania „Gelabert – Azzopardi” [i Theatre Lliure din Barcelona, se joac\ pe 17 [i 18 noiembrie. *Orion* este o form\ coregrafic\ inspirat\ de c teva idei [tiin]ifice: Big Bang, teoria lui Darwin, neuro[tiin]ele cognitive. C\ntoria ncepe de la mi[carea particulelor subatomice [i continu\ p'n\ la numeroase morfologii ale lumii animale. *Caravan*, al c'rei titlu [i a-re originile n crea]ia lui Duke Ellington, marcheaz\ sosirea dansatorilor ntr-un cadru familial [i nesigur, fr\ vreun punct de referin]. Coregrafia dore[te s\ stabileasc\ rela]ii doar ntre dansatori [i lumini. Piesa este o s\rb\toare a personal]ii unice a fiec\rui dansator. (V.N.)

Intellectualii de la sate, alunga]i de revolu]ionarii din ora[e. Ora[e-martir.

Lucr\riile celei de-a opta edi]ii a Consf\turii Na]ionale a Intellectualiilor de la Sate au nceput ntr-un cadru festiv [i n prezen]a distin[ilor invita]i joi, 1 noiembrie, de la ora 10.00, la Casa de Cultur\ a Sindicatelor din Ploie]ti [i la sala Consiliului Jude]ean Prahova. „Pentru edificarea Domniilor Voastre, V\ cit\m din prezentarea f\cut\ de organizatorii Consf\turii, care snt: Mi[carea Pentru Progresul Satului Românesc [i Asocia]ia Comunelor din România.”

R.C. Dumitru

„Dac\ ne respecta, venea”

Am ajuns la Ploie]ti cu o or\ ntr\zile, din cauza ploii intense [i a traficului aglomerat. Spre bucuria noastr\, i g\sim pe revolu]ionari n fa]a Casei Sindicatelor, a[tept\nd cumin]i. De fapt, doar n poz\ par a[a. n realitate se ceart\ la cul]ite, se acuz\ de [p\gi, domnul Iliescu, „dac\ ne respecta, venea”, nu a venit, pre[edintele B\sescu nu a venit, primul ministru nu a venit, „mini[trii implica]i n procedura de guvernare” nu au venit. Nu a venit aproape nimeni, de]i este vorba totu]i de Consiliul Na]ional al Blocului Na]ional al Revolu]ionarilor din decembrie 1989.

Masa de prezidiu, montat\ lung pe scen\, a rmas goal\.

Doar o doamn\ [i-un domn i invit\ pe al]ii, cine vrea, cine are

chef, „cei care face]i parte din consiliul na]ional, p'n\ vin cei de la Bucure]ti, s\ ncepem prima parte a lucr\riilor”. Nu se ncumet\ nimeni. „Nominaliza]i dumneavoastr\”, strig\ un lupt\tor din fundul s\lii, dup\ care bag\ capul la cutie. „Nu mai accept\m s\ fim min]ii], s-a vorbit mult de [pag\ pentru certificatele de revolu]ionar, spune]i odat\ adev\rul, s\ rupem pisica n dou\”, r\spunde domnul de pe scen\, care se scu]z\ c\ „ntoarcerea pe dos a agendei nu-mi apar]ine”. Apoi, „n calitate de organizator” ne ureaz\ bun venit.

Stop, stop. Am gre]it sala, aici trebuia s\ fie intelectualii de la sate. „Nu v\ sup\ra]i, nu [ti]i unde snt intelectualii de la sate”, ntreb\m n\uci n Casa Sindicatelor. „Pi a au primit un telefon diminea]i” c\ trebuie s\ se mute la Prim\rie.” Aha. Nu gre]isem noi, o schimbase[er] ei. Intelectualii de la sate, alunga]i

Revolu]ionarii, in fa]a Casei Sindicatelor din Ploie]ti, 18 ani mai tirziu. 1.11.2007

de revolu]ionarii din ora[e, \sta e titlul, mi-a picat fisa imediat. Din ora[e-martir, a picat a doua, bonus.

Trebuie s\ vindem terenul

„CVR”i [i reviste gratuite pentru toate bibliotecile, ndrvmri [i schimburi permanente de ini]iatiiv\ pentru toate a[ez\mintele culturale, flux continuu de [tiri din toat\ Jara realiz'nd harta cultural\ a

României culturale contemporane, prin portalul Internet recent lansat «Carte [i Arte».” Uf, am ajuns, aici e. Nu ne d\m seama dup\ vreun afi], vreun indicator, a[a ceva nu exist\, ci l-am ochit\ n tribun\ pe distinsul cineast, dramaturg, scriitor, jurnalist, fondator de editur\ [i o-mul interna]ional al anului 2000 Corneliu Leu, organizatorul evenimentului. -I fotografiem amplu, apoi ne a[ez\m n spatele s\lii pentru o [i mai ampl\

Vota]i PUPCNVR!

Un cet\ean român al zlelor noastre revendic\ teritoriul Moldovei. Este cea mai crocant\ poveste pe care am citit-o n ultimii ani. Hazul istorioarei nu st\ n r\ndurile de mai sus, ci n argumenta]ia reclamantului [i n r\spunsul Tribunalului Bucure]ti.

Domnul n cauz\ sus]ine c\ are drept de proprietate asupra provinciei istorice pentru c\ {tefan cel Mare ar fi declarat – probabil, ntre [tirile hard de la ora 17.00 cu turci tra]i pe roat\ [i serialul de la ora 24.00 „Vr\ncioaia fierbinte” – c\ „Moldova n-a fost a str\mo[ilor mei, n-a fost a mea [i nu este a noastr\, ci a urma[ilor urma[ilor...”. Tribunalul i-a admis omului

cererea, care trebuie s\ specifice, pentru timbrare, „valoarea” locului de unde scriu [i eu acum.

n fond, reclama]ia personalului nostru nu sare din normalitate cu absolut nimic. Pentru c\ a devenit banal ca diver[ti cet\eni la costum negru lucios [i insign\, al]turi de doamne cu cofuri-abajur [i privire studiat\ s\ revendice, cu tot at ta teme] c t [i cel de mai sus, diverse h\ci istorice ale]ri]oarei noastre. Nu [tiu c]i dintre cei pe care-i pomenesc nu fac confuzia ntre Barbu Delavrancea dramaturgul [i Barbu De la Vrancea poten]ialul manelist, dar cert e c\ d'n]ii apar la televizor, n ultimul timp,

ca n fa]a unui complet de judecat\ unde-[i arat\, n toat\ splendoarea, complexele de judecat\.

Ei se numesc, simplu, euro-candida]i [i par a fi ajuns pe listele de concuren]i la forul democratic european cu tot at ta legitimitate cu c t a p\truns, cu reclama]ia sa, [i pretinsul urma[de spi]a o sut\ a lui {tefan cel Mare.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Uniunea Persoanelor Care Nu Votear\ din România”. [i la ce presta]ii de-a dreptul amuzante au avut „pe stic\” unii dintre posibilii no[tri reprezentan]i n Parlamentul European, nu este exclus ca PUPCNVR-ul s\ devin\ unul dintre proiectele de succes ale solidarit\]ii civice.

„Logica” cet\eanului kalfian este extrem de „clar\” [i uluitoare. Citez: „Eu trebuia s\ fiu pre[edintele României. Este simplu. Dac\ la referendumul din 19 mai, 60% din persoane nu au votat [i eu snt cel care, oficial, reprezint\ persoanele care

nu voteaz\, rezult\ c\ eu trebuia s\ fiu pre[edintele României”. Un ultim am\nunt [i un scurt no-comment: personalul nostru ar fi fost, cic\, [eful organiza]iei PNG dintr-o localitate sucevan\.

mi pare r\u s\ v\ dezam\gesc, povestea de mai sus nu e o inven]ie a autorului. [i nu-i nici o reclam\ la b\utura „adev\ra]ilor domni din România”. Ea este pe at t de real\ pe c t snt [i alegerile europarlamentare, cu ai s\vi candida]i duo]i p'n\ la lacrimi. n rest, vorba spotului TV, numai respect!

audii]. Cel pu}in a[a am crezut, dar nu. La microfon vine pre[edintele Consiliului Jude]ean Prahova, Florin Serghei Anghel, care le recomand\ intelectualilor de la sate, dar mai ales primarilor, s\-[i v n-d\ terenurile. -n beneficiul culturii? Ei, na. „Cea mai ampl\ ac}iune a noastr\ este extinderea parcurilor industriale. Achizi}ion\m terenuri, dar nu f\ng\ Ploie[ti, c\ nu mai s\nt. Am nceput s\ cum-p\vr\m n zone unde s\nt aglomer\ri urbane, cu mare rat\ de [omaj. Am dus o lupt\ foarte mare cu consiliile locale c\ trebuie s\ vindem teren, ca s\ vin\ investitori acolo. Mul}i proprietari de terenuri nu vor s\-[i v nd\, unii mai au nc\ mentalitatea cu nu ne vindem [ara. Dar o comunitate local\ are mai multe beneficii: un ban gr\mad\ luat la nceput, apoi impozit pe teren, impozit pe cl\dire, impozit pe salariu [i alte taxe. Deci beneficiile s\nt foarte mari.”

Pre[edintele termin\ discursul, e aplaudat, intelectualii s\nt alunga}i. -napoi la Casa Sindicatelor. „S\ r\m n\ primarii, mai avem ni[te vorbe cu ei”, se cere. „Nici eu nu pot s\ mai stau pentru c\ s\nt n campanie electoral\ [i n cerc s\ calculez c\ te voturi mai pot strnge ntr-o or\”, se scuz\ Florin Serghei Anghel. Inginer de telecomunica}ii, aveam s\ aflui mai t rziu.

Urmeaz\ o nou\ c\utare a intelectualilor. Vrem ini}ial s\-[i urm\rim, dar se mi[c\ prea nce[i dispersat, iar noi s\ntem prea ner\bd\tori [i calcula}i. Plus c\ [tim deja sala mai mic\ unde au fost trimi}i. A[a c\ batem la u\ [i intr\m victoria[i. Dar nu-l vedem pe Leu. „Nu v\ sup\ra}i, aici s\nt intelectualii de la sate?” Un domn, la un fel de catedr\, se pierde ini}ial, apoi se repliaz\ genial. „PVi

[i noi s\ntem intelectuali, dar nu de la sate.” I-am pierdut din nou.

Revolu}ia a fost dr\gu

Pre[edintele Consiliului Jude]ean Prahova e [i el revolu}ionar, chiar dac\ f\ r\ acte. Cel pu}in a[a se laud\ la microfonul Consiliului Na}ional al... revolu}ionarilor, unde a venit dup\ ce a plecat de la Consf\tuirea Na}ional\ a... intelectualilor. Se nca dreaz\ n ora electoral\.

Pentru fostul tovar\ [inginer Serghei Anghel, de la Telefoane, revolu}ia a fost „o perioad\ foarte dr\gu\ [i foarte plin\ de ac}iune”. -mi aduc aminte ce s-a n-t mplat atunci. Eu am refuzat s\ fiu membru PCR. Abia n final am f\cut acest pas pe care-l regret – dup\ ce m-a convins ta\l\ meu –, am intrat n partid n octombrie 1989 [i am primit carnetul n decembrie. Pe atunci, se ascultau efectiv telefoanele care veneau de la Timi[oara. Era foarte u[or s\ le ascult\m. Nu era pe vremea aceea nevoie de mandat ca acum. S\nt c\teva lucruri dr\gu}e pe care vreau s\ vi le spun. Ascultarea se f\cea printr-un cablu care lega centrala telefonic\ de sediul Securit\}ii. Iar acele convorbiri interesante erau preluate de securi}ti, acolo erau aparatele de ascultare. Noi n-am apucat s\ le vedem. Dup\ revolu}ie, am scos cablul din subteran [i l-am f\iat. Lu-crul dr\gu} este c\ peste patru zile am primit ordin s\-[i leg\m din nou. {i n perioada aceea, de dup\ 22, primeam tot felul de ordine: f\ia}i convorbirile Securit\}ii, [lega}i convorbirile Securit\}ii. Unii dintre noi erau foarte frico}i, se baricadaser n birouri, de team\ s\ nu vin\ Securitatea s\-[i aresteze, s\-[i omoare.” Domnul revolu}ionar...

„Nu pretindem c\, prin proiectul de fa}\, se va rezolva total problema valorific\rii produc}iei culturale la scar\ na}ional\”

Recunoa[tem, n-am reu[itit s\ afl\m mai nimic din ce-au discutat intelectualii de la sate. Dar dac\ am pierdut nunta, ne-am g\ndit m\car s\-[i fotografiem pe mirele mort [i am intrat pe „Portal de carte, arte, periodic de cultur\ [i ini}iativ\ local\”, de fapt principala tem\ de dezbateri a consf\tuirii. Portalul e produs de Port@Leu. Corneliu Leu. L\ s\m cultura s\ vorbeasc\.” Am onoarea [i bucuria s\ v\ anun} c\ un prim modul din PORTAL DE ARTE SI CARTE a nceput s\ func}ioneze pe internet la adresa www.cartesiarte.ro [i c\, prin aceasta, a[tept\m din partea Institut]iilor Culturale din toat\ [ara colaborarea”. „Pentru o continuitate n rela}iile noastre cu aceste prim\rii [i institu}ii le rug\m pe fiecare s\ desemneze persoane de contact pe care le vom denumi generic «antenele portalului», le vom lua n eviden}a noastr\ transmij\ndu-le n mod periodic instruc}iuni [i invit\ndu-le la stagii de formare prin care vor deveni voluntari forma}i ai vie}ii culturale locale, participan}i la concursurile noastre, ajung\nd nu numai s\ transmit\ [tiri despre evenimentele culturale ci s\ ini}ieze, s\ provoace [i s\ anime asemenea evenimente n localit\}ile [vrii.”

Intelectualii il ascult\ pe presedintele CJ Prahova cum le cere sa-[i vind\ terenurile

PE SCURT

Cinematografele ar putea fi cedate autorit\}ilor locale

Cinematografele din re]eaua România Film (RADEF) vor fi trecute n administrarea autorit\}ilor locale, dac\ acestea le solicit\, a declarat mar]i, 6 noiembrie, ministrul Culturii [i Cultelor, Adrian Iorgulescu. Acesta a precizat c\ s\lile [i gr\ndurile de cinema nu vor mai fi privatizate, cum era planul ini}ial. Cinematografele vor fi trecute n subordinea prim\riilor [i consiliilor jude]ene, n func}ie de solicit\ri. „S-a renun}at la ideea privatiz\rii prin AVAS deoarece Consiliul Concuren}ei a spus c\ nu este concuren}i loial\ [i c\ se pun clauze preferen}iale la privatizare”, a spus Iorgulescu.

» La Tulcea, cinematografele Tineretului [i Dacia din Tulcea ar putea fi preluate de prim\ria municipiului, care inten}ioneaz\ s\ le transforme n centre culturale sau s\ le p\streze destina}ia, n cazul n care publicul se va dovedi interesat de produc}iile cinematografice. „Nici nu se pune problema ca prim\ria s\ preia aceste localit\}i ca apoi s\ le transforme n unit\}i de alimenta}ie public\, spre exemplu”, a anun}at primarul Constantin Hogea

» Primarul ora[ului Pite[ti, Tudor Peniuc, a declarat c\ a cerut cinematograful Bucure[ti n administrare de acum un an, pentru a-l transforma n sediu al filarmonicii din ora[, [i c\ este dispus s\ preia [i Cinema Modern, unde poate organiza activit\}i culturale. „Avem ce s\ facem [i cu Cinema Modern, pentru c\ noi nu avem excedent de spa}iu pentru actele de cultur\, pentru spectacole.”

» Prim\ria municipiului Deva vrea s\ preia singurul cinematograful din ora[de la regia RomâniaFilm [i-[i s\-[i aduc\ la standarde moderne, a declarat primarul Mircia Muntean. Municipality este de acord s\ preia cinematograful Patria, care func}ioneaz\ ntr-un imobil ce nu se afl\ n stare foarte bun\ [i nu a mai fost renovat de peste 20 de ani.

„S\nt zile c\nd nimeni nu mai calc\ pragul cinematografului de la noi. Este inadmisibil ceea ce se n\nt\mpl\”, a spus Muntean.

» Ada Milea [i Bobo de la Fv\ zah\ creeaz\ chitaristic [i vocal tensiune [i comic de situa]ie. Inventeaz\ rime haioase, jocuri de cuvinte n\stru[nice, c\nt\ pe mai multe voci strania dispari]ie a nasului umb\tor.

Festivalul Na]ional de Teatru – prima rund\

Orice tip de selec]ie e un exerci]iu de abordare critic\ prin care ni se propune analiza direc]ionat\ a unui context artistic. -n cazul de fa]\ vorbim despre contextul artelor spectacolului, pe care selec]ionerul unic al Festivalului Na]ional de Teatru, Marina Constantinescu, a optat s\l structureze pe paliere performative intersectate: spectacole, conferin]e, lans\ri de carte, ateliere etc. -n centru se afl\, ca [i [n anii anteriori [n care Marina Constantinescu a girat selec]ia, regizorul. M\ voi opri, [n aceast\ *prim\ rund\ de receptare*, asupra c\torva dintre spectacolele reprezentate la nceputul festivalului.

Mihaela Michailov

M\ mi[c fv\ s\ [tiu de ce

Voltes, realizat de Catherine Diverres, e un exerci]iu de virtuozitate nchis [n el [nsu[, fv\ nici un fel de relevan] pentru cine nu caut\ (re)producerea unui formalism volt, ci un sens limpede articulat. Timp de o or\ nu vezi altceva dec t gesturi aleatorii frumos ambalate, fracturi de ritm care ar putea fi plasate [n orice moment al spectacolului. La sfr[it r\m\i n\ s\ numai cu ambalajul [i cu inten]ia de liberatei, dar prea pu]in justificat[i stiliz\ri. Lipsesc un traseu articulat [i motivat al evolu]iei mi[c\rii, un concept clar definit, un discurs reflexiv, nu numai autorreflexiv [i autosuficient. [i, mai mult dec t at, e suspendat\ necesitatea actului

de a pune [n mi[care un corp at t timp c\ t el r\m\ne la stadiul de pur\ demonstra]ie estetizant\.

Corpul func]ioneaz\ [n sine fv\ un *context de interes* direct [n ce prive[te implicarea spectatorului. Trupurile dansatoarelor propun o coregrafie de fotografe cizelate, o succesiune de contururi, de acrobajii.

Prezen]ele din scen\ [i prezentul celui care le prive[te s\nt paralele dintr-un motiv foarte simplu: corpul exhib\ form\, nu con]inut, [i [i anuleaz\ astfel semnifica]ia direct\]. E ca [i cum ai compune cuvinte care sun\ bine, dar care nu [nseamn\ absolut nimic. -ncerci s\ le descifrezi, [ns\ [i scap\ exact punctul cel mai important: baza de sensuri prime. Din p\cate, *Voltes* nu e altceva dec t o prelucrare [n gol a unor mi[c\ri care vin de nic\ieri [i (se) duc nic\ieri.

M\garul se plimb\ pe [ine

Josef Nadj e un coregraf literat, un estete preocupat evident de plastica apari]iei corporale, un creator care a marcat dansul ultimilor 20 de ani. S-a n\scut [n 1957 [n fosta Iugoslavie, iar [n 1980 s-a stabilit la Paris.

-n 2006 a fost artistul-asociat al Festivalului de la Avignon, pentru care a creat *Asobu*, inspirat din opera lui Henri Michaux [i *Paso doble* - [mpreun\ cu artistul vizual Miquel Barcelo. Nadj [i construie[te spectacolele cu o acurate]e structural\ pe care nu ai cum s\ o ignori. E atent la tot ce compune ansamblul organic al coreografiilor sale, de la detalii gestuale corespondente la unitatea interioar\ a [ntregului. Chiar dac\, uneori, supraliciteaz\ metaforele [i simbolurile - lucru care se [nt m\pl\ [i [n spectacolul prezentat la Bucure]ti, *Filosofii*, creat [n 2001 -, Nadj are sim] pentru compozi]ii supraetajate.

-n *Panorame de la danse contemporaine*, conceput\ de Rosita Boisseau, care a [inut pe 8, 9 [i 10 noiembrie, [n cadrul festivalului, un atelier de critic\ de dans, Nadj [i define[te preocuparea pentru imobilitate, devenit\ deja no]iune-cheie [n dansul contemporan: „Imobilitatea, mi[carea fv\ mi[care reprezint\ pentru mine mi[carea absolut\]. De 10 ani imobilitatea m\ obsedeaz\”. *Filosofii* alterneaz\ [ncremenirea, gestul mu[cat, [nghe]at cu mi[carea „sugh]at\”, pompat\ dintr-un corp intrat [n sevr\j. Spectacolul e construit modular. -n primele 20 de minute, o instala]ie video „de[ir\” moace. Tipi cu cu]ite deasupra capetelor [i cu fe]e alungite de panic\, capete amor]ite pe o mas\ cu farfurii m\jite de m\ncare stricat\, ipostaze ale unei stagn\ri care fenteaz\ timpul activ dau start-ul spectacolului lui Nadj. Urmeaz\ un filmule] - prea lung - g\ndit ca o continu\ descoperire a naturii [i semnelor sale faunistiche, prezente [i [n *Asobu*. Cei patru filosofi [nt l-nesc un m\gar, o bufni]a, melci [ntr-un spa]iu pe care trebuie s\l parcurg\ ca [i cum ar dezvirgina un teren de [nt m\pl\ri inedite. C\ntoria e stimulat\ auditiv

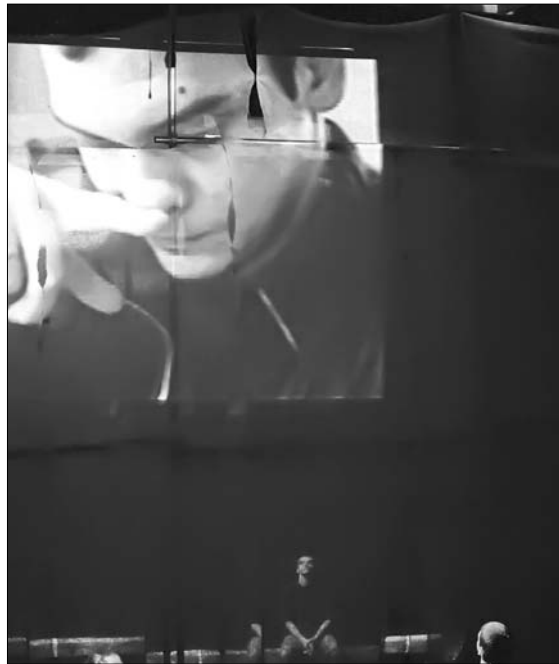

FOTO: Sorin Radu

Nasul, in regia lui Alexandru Dabija

de sunete sacadate, sparte, cu care muzicienii sonorizeaz\ corpurile [n cea de-a treia parte a spectacolului, cea de dans propriu-zis.

Filosofii e spectacolul ini]ierii [n sensuri extrem de simple ale lucrurilor din jur, [ntr-o filosofie practic\ pe care Nadj o apropie foarte mult de o lec]ie de umire. Fiecare element care apare [n spectacol, pu]in inovativ la nivelul conceptului de mi[care, dar foarte coerent cu estetica lui Josef Nadj, e o surs\ de mirare condimentat\ cu mult umor. Nadj las\ mi[carea s\ parcurg\ drumul de la o-rizontalul t\cut la verticalul [ndr\cit.

Mi-a luat-o nasul razna

Nasul a fugit. A luat-o la s\ n\toasa de pe fa]a neted\ ca o felie de gresie pe strada aglomerat\.

Nasul a devenit un fel de *homeless* urban, un organ vital c\ruia i-au crescut peste noapte picioare. Nu mai are corp, nu mai are st\p n.

Nasul, regizat de Alexandru Dabija

la Teatrul Na]ional „Radu Stanca” din Sibiu, e o juc\rea muzical nazalizat\, o poveste excelent dramatizat\ ritmic de doi muzicieni cu miros ludic rafinat. Ada Milea [i Bobo de la Fv\ zah\ creeaz\ chitaristic [i vocal tensiune [i comic de situa]ie. Inventeaz\ rime haioase, jocuri de cuvinte n\stru[nice, c\nt\ pe mai multe voci strania dispari]ie a nasului umb\tor. *Nasul* e istoria unei „emigr\ri corporale”. Numai c\ organul at t de necesar revine la pur\tor fv\ s\ fie expulzat. Ada Milea [i Bobo [i pun tot corpul la b\taie pentru a muzicaliza scriitura lui Gogol. N\riile lui Bobo scot cele mai ciudat-hilare sunete, tot a]a cum nasul lui Bobo, mi[cat, scobit, [nt\rat [i calmat, devine protagonistul unei proie]ii care-[i las\ gura ap\]. Bobo amestec\ cu limbura o ciorb\ fierbinte care nu te face s\ te g\nde[ti dec t la c\ t de bine miroase. Dac\ ai cu ce s\ miro]i.

Conceptul muzical al scenariului spectacolului capteaz\ o nara]iune [n care absurdul, ironizat de Dabija, picur\ [n sunete.

PUBLICITATE

HOBBITUL.RO
Bea o cafea original\ marca
Emil Brumaru*

Se prepar\:
o povestire erotic\ si nevrotic\ de maximum 3000 de semne (cu tot cu spatiile dintre ele)

Se trimite:
pin\ la data limit\ a poștei de 10 noiembrie a.c pe hobbitul@yahoo.com

Se selecteaz\:
Cu aten]ie de c\tre un juriu ales

Se premiaz\:
Cu o can\ de pus la ran\, din arsenalul de pasnic b\utor de cafea al hobbitului Emil Brumaru, ce poart\, ling\ g\urica toartei, isc\litura lui umil\ si albastr\

* Produs 100 % natural. Nu con]ine conservan]i și nici coloran]i.

rfi
romania

Bucure]ti **93.5fm**

Ia]i **97.9fm**

Craiova **94fm**

Cluj **91.7fm**

radiofrance**internationale**

Cultura []i face loc [n peisajul vorbelor despre vorbe.

[n fiecare vineri, de la 17.10, **Art Cultura:**
o dezbateri pe teme culturale moderat\ de Dan P\rvu.

Toat\ diversitatea lumii! www.rfi.ro

ALEXANDRU SOLOMON SCRIE PENTRU „SUPLIMENTUL DE CULTUR | “

Complicitatea documentaristului cu personajele lui

-n vara asta, am primit un telefon prin care mi se cerea s\ dau coordonatele fostului colonel de securitate Gheorghe Enoiu. Vroiau s\ 'i trimit\ o cita]ie acas\, omul fiind inculpat pentru crime s\vr[ite 'n timpul comunismului. M\ a[teptam s\ vin\ momentul \sta. Enoiu ap\ruse 'n filmul meu, *Marele jaf comunist* (2004), apoi a fost men]ionat 'n Raportul Tism\neanu, doi ani mai t\rziu. Am refuzat s\ le furnizez adresa lui, pentru c\ nu cred c\ trebuie s\ m\ transform din documentarist 'n sec]ie de poli]ie.

Alexandru Solomon

Fac parte din aceea[i echip\ cu cei care au acceptat s\ apar\ 'n filmele mele, indiferent de rolul jucat de ei 'n povestea respectiv\ . Nu e vorba numai de „protec]ia surselor“, cum frumos spune limbajul jurnalistic.

-n timpul interviului, am devenit p\rtat] la povestea lor, a trebuit s\ m\ pun 'n pielea lor ca s\ aflu c't mai multe. N-am reac]ionat la lucruri care m\ revoltau – cum a] reac]iona poate 'n via]a real\.

-n felul \sta, m-am 'nc\rcat cu o par-

te din r\spundere, am ajuns s\ fiu complice. Ur't meserie: mi-am spus-o de multe ori.

E la fel de adev\rat c\ oamenii, c'nd accept\ s\ fie filma]i, 'i 'ncredin]eaz\ o bucat\ din via]a lor. Mai mult, fragmentul acela din biografia lor devine „rol“. Cu alte cuvinte: un individ se a[az\ 'n fa]a camerei cu toate accidentele, detaliile, nuan]ele vie]ii lui. Iar c'nd se va ridica din fa]a camerei, se va transforma 'ntr-o fiin\ cumva simplificat\, aflat\ sub semnul acelu] episod care se leag\ de povestea principal\ a filmului. Va deveni personaj.

A]a a ajuns Gh. Enoiu personificarea anchetatorului din anii '50.

Poetul 'ncearca s\ m\ transforme pe mine 'n participant activ la o confruntare

Uneori, persoanele refuz\ s\ devin\ personaje de film. Mai demult, prin 2002, am lucrat cu un regizor englez, Ben Lewis, la un film despre paradele [i spectacolele epocii Ceau\escu.

Vroiam s\ vorbim deschis, direct, cu c't mai mul]i arti]ti, poe]i, regizori care „au lucrat“ la cultul personalit\]ii. Dup\ multe diligen]e, am reu]it s\ ob]in un interviu cu Adrian P\unescu, poetul de]a senator.

Interviul a avut loc la o mas\ de restaurant. (tiam c\ ne vom lovi de tot felul de neg\ri, a]a 'nc't am stabilit cu Ben ca, din c'nd 'n c'nd, s\ 'i recit domnului P\unescu fragmente din poeziile sale dedicate lui Nicolae [i Elenei.

Reac]iile au fost din ce 'n ce mai furioase, dl. P\unescu a 'nceput s\ contractate insult'nd-o pe regina Angliei (pe care o considera, probabil, patroana postului BBC, comanditarul filmului nostru). Poetul 'ncearca s\ m\ transforme pe mine 'n participant activ la o confruntare – de]i confruntarea era numai cea dintre

el [i trecutul lui. -n cele din urm\, P\unescu s-a ridicat [i a plecat, interzic\ndu-ne s\ folosim interviul.

Dup\ plecarea lui, o parte din echipa roman\ mi-a repro[at c\ am vrut s\ 'l transform pe Adrian P\unescu 'ntr-un]ap isp[itor, d'nd la o parte rolul lui pozitiv din anii '70, meritele Cenaclului Flac\ra etc. Dup\ at]ia ani, g\sesc argumentul acesta fals: filmul nu era un proces al respectivului domn, ci povestea felului 'n care a fost construit cultul personalit\]ii. -n aceast\ poveste, domnul P\unescu a avut un rol. Cel pe care 'ncearcam s\ 'l descifr\m cu ajutorul citatelor din opera lui.

Pe deasupra, c'nd un om accept\ s\ vorbeasc\ 'n fa]a camerei, g\sesc c\ s-a angajat [i el, ca [i mine, s\ duc\ treaba asta la bun sf'r[it. Dezert\riile s'nt lamentabile [i nu merit\ nici un fel de menajament. Din p\cate, cei de la BBC n-au vrut s\ 'i asume riscul unui proces [i interviu n-a intrat 'n film. E una dintre marile mele 'nfr'ngeri.

Toamna trecut\, film'nd la *R\zboi pe calea undelor*, am f\cut un experiment. -ntr-un autobuz, am pus la difuzoare vechi emisiuni de la Radio Europa Liber\ . A]teptam aduceri aminte, orice fel de reac]ii. Nu s-a produs nimic. Cu excep]ia unui cet\ean turmentat, poate cam instabil psihic, care pretindea c\ a fost 'nchis, nimeni nu a reac]ionat deschis. Cred c\ vina 'mi apar]ine: nu a existat o rela]ie clar\, asumat\ de ambele p\rti aflate 'n fa]a [i 'n spatele camerei. S\team acolo [i p'ndeam, f\r\ s\ 'i fi prevenit pe oameni ce aud, ce urm\rim. -n lipsa acestui „contract“, nu se petrece nimic.

C'nd termin un film [i 'l ar't celor care apar 'n el, barometrul echilibrului, al unui soi de echidistan)\ a pozi]iei mele este nemul]umirea c't mai multor participan]i. Da\ majoritatea celor intervieva]i – situa]i pe baricade diferite – se simt nedrept\]i, [tiu c\ am reu]it 'ntruc'tva.

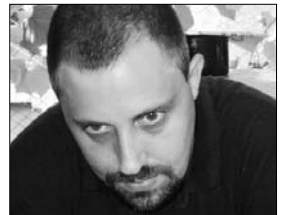
ARTISTUL ASOCIAT

- S\pt\m'na 1 – Interviu
- S\pt\m'na 2 – Text de autor
- S\pt\m'na 3 – Criticii despre...
- S\pt\m'na 4 – Colegii de breas\ despre...

noiembrie –
ALEXANDRU
SOLOMON

„Suplimentul de cultur\“ lanseaz\ o campanie nou\: „Artistul asociat“. Timp de o lun\, un artist selectat de echipa revistei va fi promov\at 'n paginile publica]iei, cititorii put'nd stabili o rela]ie direct\ cu acesta.

» DECEMBRIE: SCRIITORUL DAN LUNGU. Cea mai recent\ carte a sa, *S'nt o bab\ comunist\!*, va fi ecranizat\ de Stere Gulea anul viitor. Unul dintre cei mai cunoscu]i [i tradu]i autori contemporani, 'n general tot mai dificil de g\sit prin]ar\ . Coordona]orul lunii: Diana Soare.

» IANUARIE: ACTORUL FLORIN PIERSIC JR. La sf'r[itul lunii noiembrie, la Teatrul Metropolis din Bucure]ti, va avea loc premiera spectacolului *Opposites Attract*, regizat de Florin Piersic jr., creatorul unui spectacol de referin]\ pentru zona underground – *Sex, Drugs, Rock&Roll*. Coordona]orul lunii: Mihaela Michailov.

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

mircea c\rt\rescu

Ci\stiga]i unul dintre cele 5 DVD-uri cu autograf oferite de Alexandru Solomon!

S'nte]i invita]i s\ comenta]i pe marginea paginilor dedicate campaniei, prin e-mail: supliment@polirom.ro, pe site-ul www.supliment.polirom.ro – sec]iunea „Artistul asociat“ sau prin po[t\ : la]i, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266. Data limit\ de expediere a mesajelor: 26 noiembrie. Cele mai bune mesaje vor fi recompensate cu premii oferite de Alexandru Solomon: 5 DVD-uri cu documentarul *Marele jaf comunist*.

„Persoanele care m-au i s'nt femeile care au bino

A r's c'nd i-am zis c' merit' s'i stai 'n preajm' m'car pentru mirosul jig'rilor f'cute la m'n'. Fumeaz' 'ncontinuu. Colec'ioneaz' linguri ciudate. Nici nu ie[ise bine din adolescen'] c'nd l-a cunoscut pe Maurice Béjart. -n scurt timp 'i devine bun prieten. La 20 de ani toarn' un film inspirat de acesta. A oscilat 'ntre fic'iune [i documentar. A scris sute de cronici de film [i s-a ag'at de roman nu din dorin'a de a publica, ci dintr-aceea de a scrie. -i place enorm s' scrie. Adun' mii de pagini. Le asambleaz', le reasambleaz'. -n 2005 i-a suflat Goncourt-ul lui Michel Houellebecq. Nu colec'ioneaz' personaje. Colec'ioneaz' oameni. Un insectar? „Nu i-a[zice chiar a[a. -mi plac oamenii. A[fi crud dac'-a[face asta.“ -i place s' c'ltoreasc'. A v'zut toat' lumea. India, nu. Nu crede c' s-ar mai 'ntoarce de-acolo.

Interviu realizat de Dan Daia

M' 'ntrebam, citindu-v', dac' v' este sau nu team' de a fi psihanalizat sau, dimpotriv', dac' nu juca'i cumva un rol exhibi'ionist: 'mpr' [tia] printre r'nduri indicii, simboluri, chiar vari-ante de analiz'.

Romancierul face mai vizibil' experien'a de zi cu zi a oric'rei film'e vii, om sau animal: oscilarea 'ntre nevoia de a se ascunde [i dorin'a de a se ar'ta, potrivit situa'iei – de la team' la iubire... Folosii verbul 'a psihanaliza'. Psihanaliza se num'v' printre instrumentele de care dispun romancierii de aproape un secol. Fac trimitere la Italo Svevo. -n secolul al XIX-lea, romanele erau populate de medici [i preoi]. -n prezent, un psihanalist are un rol important

'n roman, contribuie la desf'urarea ac'iiunii sau ofer' informa'ii despre trecutul personajelor prin intermediul dialogurilor rapide sau amuzante. -n romanele mele, psihanalitii s'nt mult mai vorb'reji dec't 'n realitate. Descoperirea lui Freud [i Nietzsche a fost un eveniment 'n adolescen'a mea. V' recomand s' citii Psihopatologia vie'i cotidiene, o carte amuzant'.

S'nteji un scriitor capricios?

Cuv'ntul 'capricios' m' duce cu g'ndul la Capriccio, un cuv'nt muzical. Am studiat mult muzica, cum se construie'te o bucat' muzical', cum se expune o tem', varia'iiile sale.

Datorez mult tuturor muzicilor clasice neoccidentale, c'nt'rejii egiptene Oum Kalthoum [i compozitorilor c'ntecelor sale, muzicienilor iranieni (sau mai degrab' persani), Indiei, Japoniei. Un muzician hindus mi-a spus: „-n Europa, muzicile voastre s'nt toate muzici militare, chiar [i cea a lui Mozart!“. Oare s-a 'nelat?

Prin 'capricios' m' refeream mai degrab' la comportamentul fa] de edituri...'

Adev'rul e c' 'mi place s' scriu, scriu aproape 'n fiecare zi, dar 'mi place

din ce 'n ce mai pu]in s' public... Asta presupune multe obliga'ii: s' apar la televizor, s' dau interviuri... [i fac toate astea pentru a ajuta editorul s' v'nd' un roman pe care l-am putut scrie datorit' sumei pe care am primit-o ca avans, cu c'iva ani 'nainte. -n momentele 'n care scriu s'nt ceea ce se poate numi 'scriitor', apoi s'nt ca un actor la televiziune, ceea ce m' amuz', pentru c' am turnat filme [i am dirijat actori, 'n cazul 'n care verbul 'a dirija' convine Tehnic vorbind, un scriitor trebuie s' fie singur pentru a se putea concentra [i a-[i termina frazele. Un cineast intr' 'n contact cu alii oameni cu care discut', pe care 'i poate asculta, atinge. -n fiecare dintre cazuri s'nt folosite p'rji diferite ale sistemului nervos.

Dup' care dintre romanele dumneavoastr' aji face scenariu de film?

Am grij' ca nici unul dintre romanele mele s' nu poat' fi adaptat pentru cinema! V'd prea muli romancierii care scriu scenarii de film degheizat 'n romane – sau scenarii pentru televiziune... Mi s-a propus s' mi adaptez romanele pentru cinema, dar am refuzat. -mi trebuie doi sau patru ani pentru a-mi g'ndi personajele c'r'rilor, iar atunci c'nd cartea exist' 'n s'f'r[it nu vreau s' m' confrunt iar' [i timp de un an sau mai pu]in (cinema-ul este mai rapid dec't literatura) cu acelea[i personaje. Prefer mai degrab' s' scriu un scenariu original. De fapt, chiar asta fac 'n acest moment. Am semnat un contract cu un important produc'tor francez care este [i realizator, prietenul meu Claude Berri. l-a] citit cartea *Autoportret*? E extraordinar'. Ar trebui tradus' 'n roman'.

-n scris face'i un pact cu lectorul?

Eu scriu doar pentru cititor. Scriu pentru a fi citit, [i a] aduuga chiar – e [i ceva orgoliu 'n asta – c' scriu pentru a fi recitit! Dac' m-a[g'ndi doar la mine, n-a[mai scrie. -mi cunosc ideile, fantasmeele, obsesiile, 'nt' mpl'riile tr'ite sau visate. Nu-i nevoie s' transpun toate astea 'n scris. Scriu pentru a fi citit [i pentru a face s' existe 'n continuare literatura, prin modestele

mele mijloace. Are Blaise Pascal o fraz' la care m-a marcat 'n adolescen']: „Ceea ce exist' doar pentru autor nu valoreaz' nimic“.

Cum v' raporta'i la text? S'nteji un maestru al frazei. Textul dumneavoastr' are ceva de filigran.

Scriu p'n' ce pagina scris' 'ncepe s' mi plac'. -ncerc s' trazes' 'nceputul unui paragraf 'n' a i se putea ghici s'f'r[itul. Pot justifica fiecare cuv'nt pe care 'l folosesc.

Voi face iar un salt c'tre cinema. Bine'n'jeles, vorbim despre tehnici diferite, ns' v' voi adresa 'ntrebarea: ce este mai u[or de realizat, un documentar sau un film de fic'iune?

Nimic nu-i u[or de realizat. Niciodat! Documentarul a devenit foarte greu de realizat 'n ziua de azi, deoarece televiziunea ne-a obi'nuit s' lenevim [i s' nu primim lucrurile 'n profunzime. Exist' subiecte minunate, care nu s'nt 'ns' folosite. -nc' de la apari'ia sa, cinema-ul a fost 'mp'rjit 'ntre fic'iune [i documentar, de la Méliès [i fra]ji Lumiere. Au existat capodopere documentare, de exemplu *Nanouk* de Robert Flaherty, despre via'a c' torva eschimo[i, film care a avut, de asemenea, un succes comercial la vremea sa. Documentarul cere modestie, o calitate foarte rar'. Putem spune c' exist' o parte documentar' 'n orice film de fic'iune. Filmul lui Hitchcock, *Vertigo* (am cump'rat 'n România DVD-ul), este un film de suspans, dar [i un documentar despre San Francisco [i chiar unul despre actri]a Kim Novak. So]ia lui Hitchcock considera c' picioarele lui Kim Novak nu erau prea frumoase [i [i-a convins so]ul s' taie un plan la s'f'r[itul filmului, lucru care a f'cut ca finalul s' fie mult mai misterios dec't era prev'zut. Neorealismul italian este un amestec perfect de documentar [i fic'iune. C'nd aveam cincisprezece ani am f'cut rost de o copie de 16 mm a filmului *Paisé* de Rossellini, precum [i de un aparat de proiectie sonor. Am proiectat *Paisé* 'n sufrageria p'r'in]ilor mei pe un cearcaaf nou (asta se-nt' mpla cu mult 'nainte magnetoscoapelor). Vorbesc mult de cinema 'n *Franz* [i François, cred c' acest roman nu este alc'tuit numai dintr-o suit' de du-te-vino sau de zigzaguri 'ntre dou' genera]ii, dar [i dintr-o serie de du-te-vino 'ntre cinema [i literatur' – ca s' nu mai vorbim despre raporturile antagonice 'ntre religie [i erotism, o tem' universal'.

„Fiecare t'ietur' este o minciun'“, spunea Godard. Textele dumneavoastr' mi par adesea un adev'rat origrami, cum face'i de v' p'stra]i totu]i veridicitatea?

Ei, astea s'nt secrete de fabrica'ie... Este ceva spontan [i, 'n acela[i timp, rodul multor reflec]ii... Se fac progrese pe m'sur' ce se munce'te. Nu v' pot spune mai

Autorul romanului *Trei zile cu mama* împreun' cu

mult. Exist' lucruri pentru care nu trebuie s' ne explic'm.

Ave]i at' tea ore de filmare, de munc' la masa de montaj, at' tea cronici de film. -n ce m'sur' v-au influen]at toate acestea scriitura?

Dac' m' face]i s' vorbesc despre cinema, nu m' ve]i mai putea opri! Nu mi-a[fi construit romanele 'n felul 'n care o fac, dac' nu a[fi turnat [i montat (*editing*) c'teva filme. Este singurul moment 'n care vie]ile scriitorului [i cineastului coincid: cineastul este singur 'n sala de montaj, precum scriitorul 'n fa]a foii de h'rtie sau, 'n ziua de azi, 'n fa]a monitorului, care aduce foarte mult cu ecranul masei de montaj, deoarece filmele se monteaz' acum pe calculator. Mi se 'nt' mpl'v' s' schimb ordinea capitolelor precum se schimb' ordinea planurilor 'nt'r-un film. Adev'rata problem' este aceasta: trebuie stabilit' ordinea 'n care cititorul sau spectatorul vor recepta informa]iile care 'l vor face s' fie interesat sau s' se identifice cu personajele pove]ii. S' se 'nceap' mai

influen]at cel mai mult nevoit s\ m\ iubeasc\”

reună cu mama sa, într-o fotografie realiată în Provence la cîteva zile după ce i-a fost decernat premiul Goncourt

degrab\ cu un eveniment minor sau cu unul important? -n *Trei zile cu mama* aveam nevoie neap\rat\ de pagini \n care mama s\ fie puternic\ [i prezent\]. Nu trebuia s\ fiu sentimental cu mama, nici s\ prezint\ o doamn\ \n v\rst\ care tricoteaz\ \n fa]a televizorului! Am inventat, prin urmare, scena \n care ea se las\ ag\]at\ de un tipograf turmentat care credea c\ fiul este de fapt so]ul s\ u...

S\nte]i un om religios?

Religia nu e o c\ma\ pe care o dezbraci. Religia]i se lipe[te de piele. Am fost educat de preo]i catolici, de iezui]i, care m-au \nv\]at mai mult dec\ t religia: gramatica limbii franceze... Pentru asta le s\nt recunosct\ori! Unui prieten de-al meu, care fusese r\nd pe r\nd budist [i musulman, i-am spus: „E[ti ca un Don Juan,]i schimbi religia ca pe femei”. Ar trebui g\sit un alt cuv\nt dec\ t „religie”. Arhitectura este foarte important\]. A[fi putut s\ m\ convertesc la [intoism \n templele japoneze, asta datorit\ unui amestec de sentimentalitate, de oboseal\, de felurite nostalgii.

Cred \n Dumnezeu c\nd s\nt \n avion, iar aparatul intr\ \n turbulen]e. Micile m\ n\stiri ortodoxe pe care le-am vizitat zilele trecute \n Bucovina (Vorone], Sucevi]a...) mi-au amintit c\ nu mi-am pierdut sentimentul sacralului. Mi-ar pl\cea ca publicul rom\ n s\ citeasc\ romanul meu *Macaire le Copt*, povestea unui c\lug\ r copt \n de]ertul egiptean \n secolul al patrulea dup\ Hristos. La sfr]itul romanului, c\lug\vrul nu mai [tie de ce se afl\ \n de]ert. L-a uitat pe Dumnezeu, dar cartea se termin\ a[a: „Nu se plictisea niciodat\”. Nici eu nu m\ plictisesc niciodat\!

Ce v\ sperie cel mai mult?

Moartea sau bolile grave ale celor pe care-i iubesc.

A]i c\]torit foarte mult de-a lungul timpului: de unde nu v-]i mai fi \ntors niciodat\?

Mi-e team\ s\ merg \n India, pentru c\ s\nt sigur c\ nu m-a[mai \ntoarce de acolo niciodat\! Prima dat\ c\nd am fost

\n Japonia, am plecat pentru 15 zile [i am r\mas trei luni! Devenisem celebru la agen]ia Air France din Osaka: la fiecare zece zile reveneam pentru a-mi schimba data plec\rii... La fel s-a \nt\mplat \n Quebec: am plecat pentru dou\ s\pt\m\ ni, dar mi-am \nchiriat un apartament [i m\ r\mas [ase luni la Montr\al. A[putea face acela]i lucru la Bucure[ti, unde a[merge \n fiecare zi s\ -mi beau cafeaua [i s\ m\ g\ndesc la viitorul roman \ntr-un pasaj care mi-a fost ar\tat, la Blues Caf\]. Mi-a[c\]uta inspira]ia privind obiectele vechi din libr\riile-galerii „Noi” – ceasurile, ramele. -n *Trei zile cu mama* este o fra] \n care cred: „Nu am regretat niciodat\ c\ am f\cut o c\]torie”. Dac\ cineva \mi g\se[te un apartament \n centrul Bucure[tiului pentru [ase luni, voi veni s\ -mi termin romanul la care lucrez acum sau s\ -l \ncep pe urm\torul!

Traducere de
Dana-Maria Daia

„CRED C\ S\NT UNUL DINTRE CEI MAI PU]IN MISOGINI SRIITORI DIN ISTORIA LITERATURII!”

-n ceea ce prive[te cele dou\ c\ r]i traduse \n rom\ n, *Trei zile cu mama* [i *Franz* [i *Fran\ois*: \ntr-unul pare c\ a]i \n cercat s\ umple]i un gol (absen]a mamei) [i \n cel\alt s\ diminue]i o prezen]\n obsesiv\; cea a tat\lui.

-n primul r\nd, a fi tradus este o bucurie, e ca [i cum a-i fi invitat s\ iei masa la ni[te oameni pe care nu-i cuno[ti: sperii ca la sfr]itul mesei necunoscu]ii s\ -]i fi devenit noi prieteni... Nu pot spune mare lucru despre diferen]ele [i asem\ n\ rile \ntr-acele dou\ romane. Mama este deja foarte prezent\ \n *Franz* [i *Fran\ois*, cartea despre tat\]. Am scris despre un tat\ mort, [i apoi despre o mam\ vie, ceea ce e mai dificil, crede]i-m\]. Ceea ce m\ interesa era finalul c\ r]ii: mama risc\ s\ moar\, dar nu moare. Este ca o \nviere laic\, f\ r\ Dumnezeu.

Inevitabil se produce c\teodat\; naratorul v-a jucat feste: femelle v\ privesc pe dumneavoastr\, autorul, drept un misogin convins.

Cred c\ s\nt unul dintre cei mai pu]in misogini scriitori din istoria literaturii! A nu se confunda personajele mele, atitudinea lor fa\ de femei [i modul \n care descriu femelle \n c\ r]ile mele. -n plus, femelle care m\ citeasc\ pot g\si \n c\ r]ile mele o mul]ime de informa]ii despre psihologia masculin\.

Cum vi s-a p\rut *Maurice B\jart*? Apropos, frumos titlul peliculei dumneavoastr\: *Je t'aime tu dances*.

Maurice B\jart \mi este cel mai bun [i cel mai vechi prieten. Ne cunoa[tem de 45 sau 46 de ani. L-am filmat adesea, cumva precum C\zanne care picta ne\cetate mere! Povestea filmului *Je t'aime tu dances* este amuzant\; e un film de fic]iune de 90 de minute, dar la \nceput era un documentar de 20 de minute comandat de o televiziune german\]. Trebuia s\ filmez crearea unui „pas \n doi” (un cuplu care danseaz\), iar eu m-am \nrd\gosit de dansatoare. Am inventat o poveste de dragoste \n sala de montaj. A fost o deturnare de imagini, asem\ n\toare unei deturn\ri de avion...

Dup\ ce a]i fost anun]at c\ [ig]tor al Premiului Goncourt v-]i anun]at imediat mama nonagenar\]. Lucrul \sta l-am auzit \ntr-un interviu pentru *Arte*. De ce prima a fost mama (f\c\nd abstrac]ie de tema romanului c\ [ig]tor, bine \njeles)?

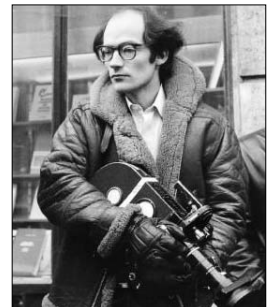
Am preferat ca mama s\ afle de la mine, dec\ t prin intermediul televiziunii care avea s\ vorbeasc\ despre asta zece minute mai t\rziu.

Cum i se par fiicele dumneavoastr\ romanele [i filmele tat\lui s\ u?

Ar trebui s\ v\ dau adresa ei de e-mail, s\ o \ntreba]i direct! Ceea ce conteaz\ pentru mine este c\ \n plac c\ r]ile mele. Educa]ia este un fel de co-existen]\: am tr\it \mpreun\, ne-am influen]at reciproc. C\nd am vrut s\ -mi public primul roman inedit, *Salom* (l-am scris \n 1968-1969 [i am hot\ r\ t s\ -l public \n 2005, dup\ ce i-am refuzat timp de treizeci de ani pe editorii), i l-am dat fiicei mele s\ -l citeasc\]. Dac\ mi-ar fi zis c\ era prost, nu l-a[mai fi publicat. Dar ea a considerat c\ era foarte bun...

V\ influen]eaz\ lumea scriitoriceasc\?

Cunosc pu]ini scriitori. Prefer s\ \nt\nesc muzicieni, pictori. M\ ajut\ mai mult \n munca mea. [i totu]i este o fra] \n la Doris Lessing care mi-a pl\cut mult: „Doar un scriitor poate \njelege un alt scriitor”. Dar c\nd am \nt\nit-o, mi-a vorbit de sofism [i de bomba atomic\]. Persoanele care m-au influen]at cel mai mult s\nt femelle care au binevoit s\ m\ iubeasc\].

» S\ nu dea Dumnezeu s\ rostim vreodat\ cele dou\ blesteme/ njur\turi ruse[ti atribuite acestei specii: „S\ dea Dumnezeu s\ tr\ie[ti dintr-o singur\ leaf\!” sau „la mai du-te tu ’n cantabul!”.

CREPUSCULUL CIVIL DE DIMINEA } |

Emil BRUMARU

Mereu m\ b\tea g\ndul s\ renun]...

Mereu m\ b\tea g\ndul s\ renun]... n fond ce mai vrolam? C\rlile se adunaser\ n gr\mezi imposibil de controlat: trei camere ntr-o harababur\ p\cut\ pentru cine o vedea, a[a, n vizit\ fiind, nu [i pentru mine, cel care stam permanent aici, n fa[a computerului mai tot timpul. Uneori urm\ream, la televizor, cu un soi de entuziasm adolescentin, meciurile de volei feminin... visam ndelung cam cum ar fi s\ m\ trezesc peste noapte antrenor al brazilencilor... sau al cubanezelor... mi p\ceam cum jip\, cum se bat cu palmele peste fund c\nd c [tig\ un punct... degajau o bucurie curat\, aerisit\, f\ra za] sexual. Partidele dintre asiatice m\ pasionau... Aveau culoare, spectacolul dep[ea orice imagine]e... mingile luau traiectorii incredibile... coreencele, japonezele, thailandezele, n fulger\toare detente c\rcite cu patos, executau un balet modern, de-o gra]ie complicat\, mbin\nd for]a delicat\ cu imprezibilul bombat al clipei... n timpul unei partide arbitrul de scaun i s-a fcut, pur [i simplu, r\u... l dep\iser\! G\ngioase, juc\toarele zbrn\iau n continuare, p\trunse de competi]e... Le durea pe ele fix n cur de chinurile arbitralului n pauze majorete [i [ieau picioarele zvelte z\p\c\nd publicul... [i eu ce naiba mai doream? Cafeaua nu-mi mai crea starea aceea de vioi]ie, de fericitie minuscul\, at\ de necesar\ scrisului...

{i se mai nt\mpla ceva. De]i eram foarte singur, dac\ sosea careva ntr\mp\tor, adus de cine [tie ce chestie, prezen]a persoanei m\ irita, n cercam s\ sc\p c\ t\ mai repede posibil de ea, ca [i cum a] fi avut mare nevoie de lini]te, de timp... F]iet Li-ni[te era berechet, timp cu ghiotura! [i-atunci? M\ ob]inusem ca singur\lataea. -mi [tergeam mig\los ochelarii cu [erve]ele parfumate, scooteam bibliotecile, sco]nd c\rlile aiurea... le r\sofiam, g\seam nsemn\ri vechi,

unele chiar date... mai beam un g\t de cafea, mai piguleam ni]te bloguri, mai picneam pe mess vreo figuric\... De c\te ori suna telefonul m\ nelini]team: cine naiba putea fi? Aveam senza]ia c\ nimeni nu are ce s\ mi comunice... Ce dreak s\ mi spun? Mobilul m\ deranja rar. Un ziarist... o ziarist\... m\ ntrebau bazaconii... le propuneam s\ mi trimit\ ntreb\ri pe net... De obicei r\spundeam, dar cam n sil\... oricum, nu cu pofta de alt\dat\... [i nici nu mai aveam haz...

Evenimentele vie]ii mele c\p\ta]er\ o nuan]\ u]or grotesc\]. Mergeam pe I.C. Br\tianu ntr-o diminea]. Nu mai]in minte la ce m\ g\ndeam. P\ [eam absorbit. C\nd am fcut col]ul pe Cuza Vod\, o pu]toaic\, elev\, nalt\, negricioas\, a scuipt vesel\]. Curios e c\ vedeam buc\]ile albe de saliv\,] [nind n snop din gura ei larg\, buzat\, cu din]i extrem de albi. Au c\zut pe trotuar. Ka]toaca [i-a pocnit palmele una de alta [i a exclamat bucuoas\: „Ce m\ fceam cu tine dac\ te nimeream?”. M-am blocat! Nu se prea speria de eventuala ga]a... m\ mai [i tutuia... Colegele ei, dou\, cu rucs\celele n spate, n blugi cu probabal deraiat, au pufnit n rs. Cred c\ am mb\tr nit nasol de tot, mi-am zis, [i-am trecut surdo-mut mai departe...

Ce-ar mai fi de ad\ugat? 1) Cum nu ncu] cutija po]ta], cum mi se fur\ ziarul! Mai ales s\ mb\ta, c\nd am rubrica din „Suplimentul de cultur\”. S\ iau asta ca pe un mod special de-a fi apreciat? 2) Au nceput s\ m\ cunoasc\ taximetri]ii [i farmacistele! 3) Nu reu]esc s\ recitesc nsemn\ri din subteran]. R\m n la convingerea c\ e cel mai „greu” text de Dostoievski... pentru mine, desigur... lat\ [i un citat: „S\ tr\ie[ti mai mult de patruzeci de ani e indecent, trivial, amoral!” [i eu acum [mplinesc [aizeci [i nou\!!!

Ce-ar fi literatura f\r\ kakanian?

Epistola ta m-a prins n plin „exil” la Tescani. De data aceasta ns\, am ales varianta leninist\ a exilului, adic\ pe bani elve]ieni. Am „suferit” al\turi de tovar\ul Cezar Paul-B\descu, departe

de munca func]ionarasc\ pe care am ironizat-o involuntar n epistola precedent\]. A[a c\ iertare [i vorba poetului: „Nu trage]i tovar\ [i, nu trage]i!”.

Vasile Ernu

Drag\ Bogdane,

Recunosc c\ am gre]it c\nd am luat n der\dere acest\ specie at\ de hult\ [i damnat\]. Privind mai atent nspre literatur\ din punctul de vedere al apostrof\rii tale, mi dau seama c\ dac\ am scoate specia func]ionarului [i birocratului din c\rl]i, ar disp\rea jum\tate din literatura universal\]. Kafka [i Gogol s-ar evapor\ ntr-o clipit\, iar literatura german\ [i cea rus\, care-i atribuie at\ ta cerneal\ [i h\rie, s-ar mp\ujina [i ar deveni foarte s\race. Ce-ar fi literatura f\r\ kakanian? Dac\ func]ionarul ar disp\rea din literatura rus\,]i garantez c\ umorul [i ironia unui Gogol, Bulgakov ori Cehov, sau ale unor Ilf, Petrov [i Zo]cenko ar avea de suferit substan]ial. M\ bucur c\ ai dedicat un elogiu func]ionarului, acest Don Quijote al literaturii clasice [i moderne.

A[a c\ s\ nu dea Dumnezeu s\ rostim vreodat\ cele dou\ blesteme/ njur\turi ruse[ti atribuite acestei specii: „S\ dea Dumnezeu s\ tr\ie[ti dintr-o singur\ leaf\!” sau „la mai du-te tu ’n cantabilitate!”. Cred c\ fiecare cet\ean cinstit care a gustat din suferin]ele [i bucuriile func]ionarului n]lege perfect aceste mesaje.

Dulcea povar\ a gloriei

Dar s\ trecem peste, dulcea povar\ a gloriei” [i s\ revenim la un exemplu concret, din m\noasa literatur\ ironic-

umoristic\, la care m\ refeream. Cum spunem, cred c\ at\ literatura rus\, c\ [i cea german\ acord\ destul de mult spa]iu func]ionarului, acestui erou al lumii moderne. Aceasta poate [i din cauz\ c\ modelul statului rus [i al birocratiei ruse este o preluare grosolan\ a modelului german, dar mbun\]it cu vot\ [i lehamite ruseasc\].

Ei bine, exist\ un roman, *Vijelul de aur*, n care cei doi autori [i pun eroul la grele ncercri n lupta cu morile de v\nt ale birocratiei. Ilf [i Petrov s\nt necru]tori cu eroul lor, Ostap Bender. Nu, domnule, nu-l pun [i ei ntr-un context normal, nu-l trimit ntr-o sta]iune balnear\, ci l pun s\ se lupte cu fiarele func]ionare]te de la Hercules. Dar cinismul celor doi nu se opre]te aici. Cei doi scriitori sovietici [i construiesc romanul f\r\ pic de mil\ [i pun, imagina]i-v\!, ntr-o institu]ie birocratic\ sovietic\ un inginer neam]. ntr\ n]inea func]ionarului sovietic cu acesta produce una dintre cele mai ironice [i comice situa]ii ale scrierilor lor.

CEEA CE NE DESPARTE

Epistolarul de la Hanu lui Manuc

Povestea e a[a: statul sovietic a angajat pe bani grei un inginer neam], cu numele de Heinrich Maria Sause. Herr Heinrich, c\ruia i p\cea precizia], nu s-a speriat de sfatul prietenului s\u Bernhard Herrngross, doctor n matematici, care l-a prevenit c\ „bol[evicii or s\ te pun\ s\ munce]i te pe br\nci”. Eroul nostru nu se teme de munc\, a[a c\ s-a av\ntat plin de eroism la treab\, -ns\ dorin]a de munc\ [i curajul lui s-au lovit de o necunoscut\ esen]ial\: func]ionarul sovietic. n prima zi, inginerul nostru a venit cu 5 minute nainte de ora stabilit\, ns\ directorul cu care-[i d\du]e n]lnire nu veni nici peste o or\, nici peste dou\].

„Cum, Gennosse Pol haev (directorul) n-a venit nc\? Ciudat\ - l ironiza Skumbrievici. De unde s\ [tie bietul neam] c\ Pol haev „era plecat (7 zile) la Moscova s\ intervin\ n chestiunea localului”, iar cel care trebuia s\ se ocupe de el era asaltat de problema „reorganiz\rii nv\]m\ntului sindical”. A[a c\ bietul nostru Sause, timp de o s\pt\m\n\, nu a izbutit dec\ t\ s\ viziteze 3 muzee, s\ vad\ baletul *Frumoasa adormit* [i s\ stea vreo 10 ore la o adunare solemn\], organizat\ n cinstea lui. Dup\ [edin], a avut loc partea neoficial\ a programului, n timpul creia reprezentan]ii ale]i ai institu]iei se distras\ grozav agit\ndu-[i p\h\relele [i strig\ndu-i lui Sause: P n]a fund, p n]a fund!”.

Dup\ 10 zile desparate, inginerul trimite o scrisoare logodnicii sale [i i spune: „Draga mea Tilly. De 10 zile s\nt n Cernomorsk, dar n-am nceput nc\ s\ lucrez la conernul Hercules. Mi-e team\ s\ nu mi se scad\ aceste zile din sumele ce mi se cuvin ’n baza contractului”.

SEMNAL

Radu Cosașu, *Supravieuirile 6. -n jungla unui bloc de ghea*, colec]ia „Ego-grafii”, 240 de pagini, 22,95 lei

Radu Cosașu a primit Premiul Na]ional pentru Literatur\ pe anul 2006, acordat de Uniunea Scriitorilor din Rom\nia. Nu cred c\ mai exist\ un autor de proz\ scurt\ de valoarea lui Radu Cosașu. (Nicolae Manolescu)

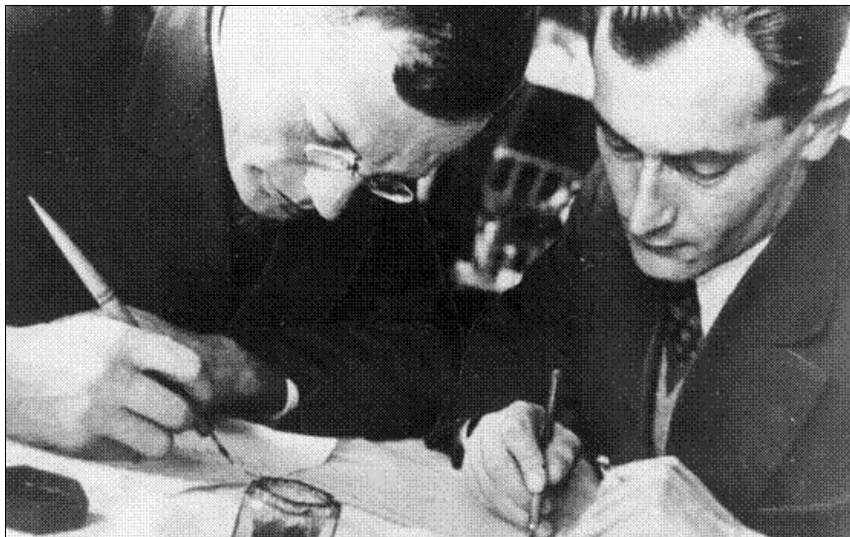
-n jungla unui bloc de ghea\], jurnalul]inut de autor pe marginea unor [tiri din ziare, rela] textul rev\zut din *Un august pe un bloc de ghea* (1971, reeditat n 2003), distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor, integr\ndu-l ca al [aselea volum din ciclul *Supravieuirilor*. Ultima sec]iune a cv]r]ii, cea referitoare la toamna anului 1969, are ca principal\ tem\ s\p\m\m\ na petrecut\ de autor la Moscova, ca membru al unei delega]ii rom\ne la un festival de film sovietic.

„S\nt doar un cititor care [tie c\ f\ra Radu Cosașu nu se poate. Nici n gazet\rie, nici n literatur\, Radu Cosașu m\ dezarmeaz\ prin dezinhibare, umor, inteligen]a, ironie, capacitatea de autodistan]are [i inimitabila sa ver\ lingvistic\... ntr-o literatur\ n care scrie Radu Cosașu n-ai cum s\ mori de plictiseal\, n-ai cum s\ epuizezi imprezibilul [i repetabilul]ile vie]ii, n-ai cum s\ pierzi pe drum secretele scrisului.” (George C\ciuan)

Mirela B\nic\, Codru] Constantinescu, *Enerv\ri sau despre bucuria de a tr\i n Rom\nia*, ilustra]ii de Dan Perjovschi, colec]ia „Ego. Publicistic\”, Editura Polirom, 232 de pagini, 18,95 lei

Textele reunite n volum, publicate n totalitate n s\p\m\nalul „Dilema Vechie”, s\nt rezultatul unui „joc” publicistic pe care Mirela B\nic\ l-a purtat timp de 10 luni cu Codru] Constantinescu: s\ scrie pe cv]r]i po]tale ilustrate sau pe „cartoline” despre faptele care enerveaz\ n Rom\nia. „Am colec]ionat, n fond, precum doi filatelii [i mp\]tim]ii, cele mai strident\ [i mai interesante enerv\ri, le-am [ters de uitate, le-am lustruit bine [i le-am pus n acest clasor. Spre deosebire de adevr\]ii filatelii [ti, noi am avut gri] s\ ne l\sm\m\mpreenta de focul vie]ii timbru. Dorin]a noastr\ a fost de a l\sa cumva un mic portret, chiar [i str mb, al unei perioade ciudate din istoria Rom\niei, perioad\ de tranzi]ie care, n mod sigur, nu se ncheie dec\ t scriptic odat\ cu acceptarea Rom\niei n Uniunea European\.” (Codru] Constantinescu)

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Eu [i c\r]ile (o poveste)

Care este relația mea cu c\r]ile (r\ cacofonie)? Foarte simplu spus: exist\ c\r]i care m\ enerveaz\ ori plictisesc, [i c\r]i care m\ nminuneaz\.

Iar dintre cele care m\ nminuneaz\, exist\ c\r]i care m\ mboln\vesc (m\ ating `n latura mea sumbr\, cvasi-nevrotic\ [i c\r]i care m\ `ns\nto-esc (aceasta `nseamn\ c\, prin citit, exorcizez o form\ de ru). Exist\ c\r]i care m\ fac s\ r d (pot s\ r d ironic sau, dimpotriv\, cu voioia p\cerii de a citi) [i c\r]i care m\ fac s\ plng (pentru c\ s\nt jalnice sau, dimpotriv\, pentru c\ ating `n mine ceva ne[t]uit, ce m\ fragilizaez\).

Exist\ c\r]i pe care le citesc o singur\ dat\ [i mi ajunge, ntr-at t s\nt de tulbur\toare ori aspre ori ating\toare: [i exist\ c\r]i pe care le recitesc, adict\, r\ s\ m\ satur. Exist\ c\r]i din care citesc c\te o pagin\ sau dou\ pe zi: [i c\r]i din care parcurg sute de pagini pe zi. Exist\ c\r]i vinovate [i c\r]i inocente (de[i, ca profesionist\ a cititului, nu a\ avea dreptul s\ spun a[a ceva]). Exist\ c\r]i care mi provoac\ asceaz\ [i c\r]i care mi st`rnesc langori [i volupt\]. Dar, oare, nu s\nt to\]i acei\i termeni **proa tari** pentru actul cititului `n zilele noastre? De[i am o rela[ie aproape epidermic\ cu c\r]ile, totu[i exist\ texte pe care le abandonez de la `nceput sau din mers. S\ nu ne minjim [i s\ nfrunt\m viteza `n care tr`im: cititul de ast\zi se desf\oar\ adesea mai degrab\ ca o r\soaie, ca o foietare, dec\ ca o parcurgere pas cu pas, minu[ioas\]. De ce? Pentru c\ dincolo de c\r]i, Afar\, st\ [i a[teapt\ tocmai via[a. Pentru c\ alternativa la c\r]i, care e via[a, bate cu pumnul `n u[\, face g\lvgie [i `i cere drepturile [i p\nd ca din gur\ de [arpe. Tocmai ca s\ evit s\ devin cumva o profesionist\ a r\soirii (vail), tocmai de aceea relau adesea c\r]ile [i v\ d `n recitare

o form\ de prietenie matur\ [i echi-librat\, mult mai tandr\ dec\ prima lectur\ pripit\, aventuroas\, coleric\.

E o prietenie mp\rt\{it\, a[\, spune, `n timp ce `nt`ia lectur\ a unei c\r]i poate fi un **coup de foudre**, dar tocmai de aceea e o lectur\ emo[ional\ [i, prin urmare, par[jiv\, risc\nd r\st\m\cirea. Este adev\rat c\ nu am o pozi[ie anume a corpului de `nt`ie ori a doua lectur\ a unei c\r]i. Cel mai mult mi place s\ citesc st\nd lungit\ `n pat: dar nu din lene, ci pentru c\ astfel pot uita `ntru totul de corp (r\sf\at `n pozi[ia lui preferat\), concentr\ndu-m\ pe ceea ce mi d\ruie cartea pe care tocmai o (re)parcurg. Titlurile c\r]ilor care se public\ ast\zi s\nt fie sofisticate [i fanteziste (voind s\ st`rneasc\ `n chip programatic), fie foarte simple. Lucrul acesta m\ duce, de fapt, cu g\ndul la faptul (reduc]ionist vorbind) c\ exist\ dou\ tipuri de cititori [i, a-[j]derea, dou\ tipuri de autori. Mai `nt`i despre cititori. Exist\ cititorii gurme[i], care prefer\ s\ fie aroma[i], r\su[ia], ambeta[i], ca s\ zic a[a: [i exist\ cititorii cu un sim\ acut al realit\]ii, care nu vor s\ fie p\c\l]ii, nici m\car `nmiresma[i], ci du[i exact `n fa[a zidului de execu[ie (pe care orice carte `i con]ine, metaforic vorbind). Despre autori, acum: exist\ autori preferen]io[i [i aproape baroci, care au f\cut din voluptatea lingvistic\ un soi de dantel\ zbur\toare [i labirintic\; [i exist\ autori ai imaginarului cotidian, care prefer\ vorbele pu]ine [i propoz]iile scurte, r\l farfasi curi, r\l brizbrizuri, r\l [oapte, culise ori **underground**. Ce fel de autor [i cititor s\nt eu, [tiu cu siguran\] – dar este mai onest nu ca eu s\ spun ce s\nt (ntruc\ ar fi, oricum am lua-o, a r\soirii (vail), tocmai de aceea relau adesea c\r]ile [i v\ d `n recitare

Acest lucru fire[te c\ nu s-a `nt`mplat, [i `n obi[nuita zi de 15 a lunii, inginerul [i ridic\ prima parte a salariului. Neam[jul se revolt\: „Nu vi se pare c\ banii [tia mi s-au pl\tit de poman? `ntreb\ Heinrich pe noul s\u prieten Adolf Nicolaevici. L\sai], colega, g\ndurile astea sumbre! strig\ Adolf Nicolaevici. De altfel, dac\ doriji, v\ pute[ji pune o mas\ special\ `n biroul meu”. -ns\ nimic nu se schimb\.

Inginerul st\vea la masa special\, scria scrisori tulbur\toare logodnicei, contrariat c\ nu `n]elege absolut nimic` din ce i se `nt`mpl\, [i-[i primea banii regulat, lucru care-l tulbura [i mai tare.

Dup\ un timp mai `ndelungat. Sause a f\cut [i scandal [i a `nceput s\ jipe: „Nu mai vreau s\ primesc bani de poman\! Daji-mi de lucru! Dac\ se mai continu\ astfel, m\ voi pl`nge patronului dumneavoastr\!”. Ei, aici au ap\rut [i problemele, c\ci sf`r]itul discursului a tulburat lini[tea func]ionarului sovietic. Colectivul s-a adunat, a analizat situa[ia [i a concluzionat: „este un c`rcota]. Z\u, [ade omul la birou, nu face nimic, `ncaseaz\ o groaz\ de bani [i se mai [i pl`nge”. A `ncercat eroul nostru s\-[i croiasc\ sin-

gur soarta, `ns\ birocr]ia nemiloas\ nu l-a l\sat. „Burokratismus! Jipa neam[jul, renun] nd de enervare la limba rus\ pe care o vorbea greu”, fr\ s\ `n]eleag\ c\ individualismul [i mai ales ruperea de colectiv se pedepesc cu interdic]ia la ceea ce are omul mai nobil, adic\ la munc\.

Bilejelul lui Stalin

Apropo, Stalin a scris, `ntr-una dintre [edin]ele de Partid, un bilejel pe care i l-a strecurat lui Anastas Mikoyan, specialistul `n comer] al PC. (tii ce scria `n bilejel? Pun pariu pe ce vrei tu c\ nu ghe]e]ti. Informa[ia e din surse sigure. -n bilejel, scria negru pe alb, a[a cum `i trimit eu pe Messenger c\te o invita[ie la ciob\c\ „Drag\ Anastas, `mprumut\-mi, te rog, 200 de ruble p\ n\ la primul salariu”. Semnat: „Koba”. C\nd am citit chestia asta, m-am minunat [i am zis: p\ n\ [i t\ta Stalin a `n]eles care este soarta func]ionarului [i a suferit. -] dai seama ce chinuitor trebuie s\ fi fost pentru el s\ stea la fiecare [edin] de partid [i s\ i vad\ fa[a de armean a lui Mikoyan, el, giordgian fiind, [i s\ se g\ndeasc\ la `mprumut.

Ap\ s\tor. Problema mea `ns\ nu e asta. Problema mea e alta: la ce naiba `i trebuiau lui Iosif Vosarionovici 200 de ruble?

[i atunci am f\cut urm\toarea deduc]ie. Evenimentul cu bilejelul are loc `n perioada `n care Stalin citea destul de mult [i era interesat, poate excesiv de mult, de soarta literaturii. Stalin `ns\ era aprovizionat cu tot necesarul de structura de protocol a statului. -ns\ aprovizionarea cu c\r]i era o problem\ din cel pu]in dou\ motive: pe de o parte, nu putea avea `ncredere `n gusturile politrucilor de la protocol de stat, iar pe de alt\ parte, nu d\dea bine s\ comande el, direct prin structurile statului, c\r]ile pe care le vroia. De unde deducem c\ suma de 200 de ruble `i era necesar\ pentru a achizi]iona c\r]i. Altfel, cum ar fi putut „polemiza” cu Bulgakov [i Platonov? Stalin, fie vorba `ntre noi, a fost unul dintre cei mai buni lectori ai celor doi. Dar asupra acestui subiect voi reveni cu mare pl`cere `ntr-o alt\ scrisoare.

Cu prietenie,
Vasile

Scrisoarea unui cititor

Nu `nnegrim h`rtia degeaba.

Dovad\, [i urm\toarea scrisoare a unui cititor al „Suplimentului de cultur\”, Constantin Ostap, inginer pensionar din Ia[i:

Era `n aprilie 1944. Eram elev `n clasa a VII-a (actuala clasa a XI-a) a Liceului Internat din Ia[i. Venisem `n Ia[i `n prim\vara anului 1936, ca s\ dau examen de admitere `n clasa I a prestigiosului liceu, unde fratele meu, coleg cu Radu Belgian (promo]ia 1937), venise din 1929 din satul nostru, Cotova, jude]ul Soroca. Eram deci „basarabeni”. Frontul se apropia de Ia[i. Tata [i mama plecaser\ cu c\r]u]a lor

`n refugiu `n jude]ul Gorj. Veniser\ la Ia[i, unde fratele [i sora mea erau studen]i la Medicin\.

Mama a plecat cu trenul spre Trgu-Jiu, iar eu cu tata am plecat `ntr-ocolu cu c\r]u]a noastr\ cu doi cai. Aveau `n ea tot ce putuser\ str`nge `n grab\ la plecarea. R\m\neau `n locurile cotoprite de n\vlitorii din r\svrit casa, p\m\ntul, via, agoniseala lor de o via\ `n]treag\, -ncepea „bejenia”... ..Am mers cu tata cu c\r]u]a timp de 22 de zile p\ n\ la Trgu-Jiu, unde i-am regisit pe mama, pe fratele [i pe sora mea. Ei au r\mas `n Trgu-Jiu, la spitalul jude]ean. Tata,

preot, a primit parohie `ntr-un sat de lng\ Trgu-Logre[ti. Trebuia s\ termin liceul, clasa a VIII-a. Am fost primit la Liceul „Tudor Vladimirescu”, al c\rui director era profesorul G\lcescu. Profesor de limba roman\ era Constantin P rvulescu. -n amintirea acelu\ om minunat, consemnez, pentru prima dat\, cele ce vor urma. (...)

-n „Amarul” tr]g vorbiji] despre profesoara de literatura roman\, Elena Roat\.

O asociez iubutului profesor de roman\ din anul refugului. Prima `nt`lnire cu profesorul Constantin P rvulescu nu promitea nimic bun. -nt`rziaseam la lec]ia lui, `n care vorbea despre C\A\torului [i [ade bine cu drumul de Br\tescu-Voine[ti. [i-a `nterupt expunerea [i m-a privit

sever: - Dumneata?... - Am `nt`rziat, domnule profesor... - Alt\ dat\ c\nd mai `nt`rzi, s\ nu mai intri `n clas\.

T`n[rul care eram atunci a simjit un sentiment de umilin\ [i revolt\.

-]i spunea: „pe acest profesor n-o s\ l iubesc niciodat\”... Am trecut `n banc\ [i am ascultat expunerea. Atunci s-a petrecut ceva ce nu-mi pot explica: revolta mea s-a transformat `n imens\ admira[ie. Profesorul explica cu at\ta `nsuf]ire [i... umor nuvela lui Br\tescu-Voine[ti, `nc`t era o adev\rat\ `nc`ntare pentru elevul venit din Ia[i. Eram definitiv cucerit. Admira]ia mea s-a transformat `n dragoste c\nd, `n repetate `nduri, profesorul P rvulescu [i ar\ta r\]i]i ura fa\ de n\vlitorii din r\svrit. Utili-

BUCURE[TI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

za, `n afara lec]jiilor, figuri de stil care ne cutremurau: - Ce aji spune dac\ aji vedea o firm\ pe care scrie: „La adev\rata democra]ie”, iar `n interior ar fi s`rm\ ghimpat\... Sau: „La r\svritul... apusului Uniunii Sovietice”... Ne iubeam profesorul, devenisem apropia]i suflet[te, `nc`t ne permiteam `n recrea]ii s\ i spunem: - Domnule profesor, v\ rug\m s\ fiji mai prudent... - Nu pot, b]ie]e, c\nd [tiu care-i adev\rul. La examenul de bacalaureat, `ntre cele trei

subiecte la limba roman\ era [i „Citind pe cronicarii moldoveni”. Cred c\ profesorul P rvulescu `i destinase func]ia]ilor din Moldova. Scriam deci despre Miron Costin [i pl`ngeam... Simt [i acum un nod `n g\t, amintindu-mi de acel moment [i de ndr\gitul profesor de roman\ din „Amarul” tr]g... lat\, domnule Daniel Cristea-Enache, ce g\nduri mi-au r\scolit sufletul citind articolul dvs. din „Suplimentul de cultur\” nr. 151. V\ mul]umesc. [i eu.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȘ

Selma [i Thomas

Sună ca un film de amor, dar între cei doi din titlu nu-i nici o legătură.

Sau, dacă ar fi vreuna, atunci doar mîntea mea a putut-o, fiindcă în mod normal distanța dintre Selma Lagerlöf (i Thomas Pynchon e cît o oceanul ce desparte New York-ul de Laponia. (i totuși, i alături. Săptămîna trecut am povestit cum m-am pitulat în *Minunata călătorie a lui Niels Holgersson prin Suedia* pentru că am auzit o întimplare cu niște gîte sîlbatiche (i pentru că am vrut să fiu iar ca la 10 ani. Asta mi se întîmplă ori de cîte ori mîmbolnăvesc sau mîncopleștesc ceva. Dar m-am refugiat în brațele Selmei (i din cauză că, după cinci zile de citit Thomas Pynchon, am capotat complet. Adică? Stați să explic.

Pe la-nceputul verii scriam în rubrică despre deznădejdea care doboară un disc de literatură comparată în fața gogomăniilor scrise de studenți la examen. Tot acolo însă dezvăluim (i secretul bucuriei de-a jine cursuri, semn că nu-i încă totul pierdut prin universitățile noastre. Ziceam că dacă dintre sutele de juni de la Literă rîmîm chiar cinci foarte buni per promoție, merită să-i dai duhul pe baricadele pedagogiei. Cum am ajuns să conduc doctorate, rîsplata a venit înzecit. Trei foți (i studenți de-a mei (i-au susținut săptămîna trecut referatele în fața unei comisii. Alex face o teză despre imaginarul literar din perspectivă cognitivă, Elena cercetează poezia insolentă în realismul magic, iar Simina compară niște stereotipuri de reprezentare. Ca să fiu pe fază, mi-am reimpresionat niște lecturi. Cel mai greu am biruit cu Alex, care-i absolut de filosofie (i care a atacat subiectul narmat pînă-n dinți cu Wittgenstein, Dennett, Ryle, Rorty, Hofstadter, ba (ca 80% din tot ce s-a scris important despre romanele lui Thomas Pynchon.

Cinci zile am stat prăvălit peste referate (i proze (*Strigarea lotului 49* (i V, recitite (nur, plus spicuri din *Gravity's Rainbow* (i *Mason & Dixon*). Vineri eram deja praf, cu creierii lichefiați (i cu simțămîntul clar că doar o viroză mîmă poate salva. Adevărul-i că nu teoria a dat cu mine de pîmînt, ci Pynchon. M-am gîndit că am ceva dereglat sau chiar defect, că nu-i în regulă sîm surprins din cauza lui, doar dacă nu cumva la bîtrîneje mi s-a schimbat gustul literar (i m-am demodat. Oare am obosit, după ce ani la rînd am trieriat prin experimentele ultradeștepte (i sofisticate ale altora? Poate. M-am plictisit? Nu (tiu. Sigur însă e că mi vine tot mai des să recitesc cărți mari, profunde (i simple. Hai să le spun clasic. De teamă să n-o iau de tot razna, am început să-mi pun comprese: sigur că Pynchon nu-i de citit la comandă (i nici de nghijit cu polonicul, sigur că sîstiseala de literatură mbîntă de sine bîntuie (i pe la case mai mari, sigur că o să-mi treacă (i că, după cîteva porții de Dickens, o să rînjesc iar după Joyce.

Dar pînă una alta am simțit că trebuie să mîm vîr urgent în pat sub duna umplută cu puf (i să mîm fundul într-o cămășie liniată. Brusca m-a năpădit dorul de bunica (i am (tiut că numai Selma Lagerlöf (i nîleleapta gîscă Akka mî pot alina. n cîteva clipe m-am strecurat în stol, printre perechile naripate ce zboară în formă de V, puternice (i senine: Yksi (i Kaksi, Kolme (i Nelja, Viisi (i Kuusi, Martin (i Dunfin. (i m-am așezat în gîniels, bîiatul-spiriduf care a năpădit din călătorie pe spatele unei gîte mai mult decît într-o singură viață. Asta am făcut două zile, cu ochii nedeziplinați din carte, ca o senilă fericită ascunsă sub duna de puf pînă luni dimineața.

Povești pentru copilul nenăscut

Între-unul dintre dialogurile sale cu Jorge Luis Borges, consemnate de Orlando Barone, autorul *Tunelului*, Ernesto Sabato, afirmă că „romanul trebuie să alterneze momente de poezie cu momente comune, tot așa cum statuia o așază într-o piață”, ca să strălucească într-un spațiu anodin”. Pentru Sabato, un roman care nu conține poezie, nu poate atinge categoria estetică. Mircea Cărtărescu, în prefața la *Fata din casa vagon*, romanul Anei Maria Sandu, merge chiar mai departe, susținînd că „romanul cel mai bun de azi e scris de poezii”.

Poezia, considerată a fi cea mai sinceră dintre arte, cere întotdeauna perfecțiunea, pe cînd romanul tolerează paginile imperfecte. -ndrăznesc să spun că *Fata din casa vagon*, de Ana Maria Sandu, este un roman care atinge uneori sinceritatea poeziei.

Fata din casa vagon este un roman despre femei (i cu femei, masculinitatea fiind, de cele mai multe ori, reprezentată de personaje groțite, de monștri sau violatori cu gheare, de beljivi sau scandalagii.

Casa vagon, din „romanul vagon”, este o „casă rea”, un loc din care fetițele ((i apoi femeile) Anei Maria Sandu vor să evadeze. În prima parte a romanului, cititorul plonjează în copilăria magică (i incantatorie a Ilenei, fata din casa vagon ajunsă pe fundul uleiului, apa purificatoare. Pe fundul uleiului, Ileana „avea impresia că apa pe care o nghijise o spălase bine pe dinăuntru, o lustruise pînă nu se mai vedea nici o urmă, așa că o putea lua de la capăt”.

În cea de-a doua parte a romanului, apare Ina, fiica Ilenei, care încearcă, prin visurile (i „delirurile” sale („Primul delir: cum o salvez pe mama”; „Al doilea delir: cum o salvez pe tata”), să recupereze (i să corecteze un trecut mult prea dureros, să ajusteze scenele „jenante sau nedorite”. La finalul primelor două părți ale romanului, în casa vagon se face liniște. În ultima parte din *Fata din casa vagon*, scriitoarea schimbă perspectiva na-

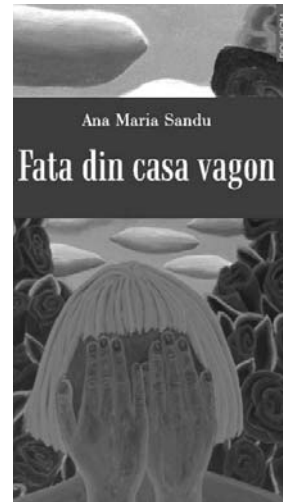
rativă, (i aflăm astfel că în întreg romanul nu au fost decît povești pe care Ileana i le-a spus Ilnei, copilul său nenăscut.

„Cutia chinezească” sau „păpușa rusească”

Femei de plastilină (albastră sau de carton, păpuși de pînă (iate cu foarfece pe fundul apei dintr-un material gros, fetițe care plîng în jurul unui borcan cu dulceață de nucă verzi, care se fac „fraji” de cruce”, iar apoi pleacă din copilărie, rîngomot, cu plîngerile rîmîncercînd să nu rîntească ușa, fiind lipsicioase (i fragile ca (erbeturile zahariste se dizolvă (i se ascund într-o lume solidă, dar nefericită (i tristă.

Ana Maria Sandu folosește în *Fata din casa vagon*, care stă sub semnul romanului lui Vladimir Nabokov, *Ada sau ardoarea*, procedeul numit „cutia chinezească” sau „păpușa rusească” (matrică), iar pentru ca acest procedeu să funcționeze scriitoarea introduce în text misterul (i ambiguitatea, cu efecte modificatoare asupra istoriilor prezentate.

Romanul povestește (ie vieții a trei femei: Viorica, Ileana (i Ina (bunica, mama (i fiica), care locuiesc în trei compartimente diferite ale aceleiași case vagon, în care personajele se schimbă mereu, rotindu-se într-un cerc uriaș, dar decurul rîmîne același, trist (i dezolant. *Fata din casa vagon*, de Ana Maria San-

du, împrumută ceva din romanul *The House* al lui Michael Cunningham.

În ultima parte a romanului *Fata din casa vagon*, aflăm că Ina este de fapt copilul nenăscut, pe care Ileana l-a făcut să trăiască în paginile caietului său, i-a arătat copilăria ei, adolescența (i prima iubire, viața mizerabilă pe care ar fi putut să o trăiască (i casa vagon care ar fi nghijit-o (i pe ea.

Romanul, a cărui cheie de lectură o descoperim abia la sfîrșit, nu este decît un joc de-a mama (i de-a Ina: „Nu (tiu ce mî doare cel mai tare, bubă uriașă care se năpăstă nează să se jînă scai de mine sau faptul că am făcut-o să trăiască. Am scos-o în lume, am rostogolit-o de pe-o pagină pe alta, ne-am jucat «de-a mama (i de-a Ina». Acum, gata, de mai bine de trei luni am făcut scenarii despre «cum ar fi dacă». Nefericirea mi se pare o responsabilitate prea mare (i la fel de periculoasă ca orice altă boală ereditară”.

Păpuși mai mici sau mai mari, fetele din casa vagon, chiar dacă stau una în spațiile altele în fața oglinzii sau la aceeași fereastră care dînspre lucruri, chiar dacă se strigă prin pereții subțiri ai compartimentelor, chiar dacă se iau de mînă (i se jînă în brațe pînă adorm, chiar dacă se visează una pe alta sau încearcă să se salveze prin „deliruri”, ele nu mai pot recupera nimic din ceea ce au pierdut (i nu pot fi niciodată fericite.

IULIAN CIOCAN » -NAINTE S/ MOAR/ BREJNEV

Moldova sovietică

Înainte să moară Brejnev, de Iulian Ciocan, este un roman acid despre Moldova sovietică, puternic ancorat în propagandă (i cenzură, un roman despre o lume fără vîltor, cazat în blocurile fostei URSS. Romanul povestește (ie copilăria lui Iulian, bîiatul unei familii sîrăce, fără carnet de partid, captiv într-un apartament cu două camere (i a

cîrei viață nu este altceva decît un lung război pentru supraviețuire. Mereu nășteptarea unui miracol care să-i scoată din sărăcie lucie, dar bombardajul la tot pasul de versurile scriitorilor poporului, basarabenii lui Iulian Ciocan rînesc din nostalgia vremurilor trecute.

Polikarp Feofanovici, a cărui figură apare la începutul

romanului, este un „veteran-decurnd-pensionat”, un fost apărător al Stalingradului, decorat pentru acte de bravură de armata sovietică, dar suferind de o chinuitoare prostată, a ajuns bîtaie de joc a pionierilor huligani.

Polikarp Feofanovici, de (i nu face parte din familia tiranilor hispanoamericani, pare năruit cu generalii întomnați ai lui Gabriel García Márquez. La fel ca dictatorul lui Márquez din *Toamna*

patriarhului, Polikarp Feofanovici joacă domino cu ceilalți veterani, ajunge dintr-un „general” respectat, un bîtrîn ramolit (i impotent, (i moare în cea mai hidoasă singură tate.

Căminele suprapopulate, mbibate de „mirosul penetrant, pestilențial de ceapă fiartă-clorururi-bor”, fără balcoane, cu bucătări mizerabile (i camere sufocante, cu bîlă comune neiluminate, alcătuiesc un peisaj

TREI R | SPUNSURI DE LA ANA MARIA SANDU

„Romanul e, pe undeva, mai poetic dec`t cartea mea «de poezie»“

-n prefaa la Fata din casa vagon, Mircea C\rtrescu susline c\ „romanul cel mai bun de azi e scris de poezi“. Credeji c\ poezia a devenit o condiie obligatorie pentru romancierul de ast\zi?

Afirmajia lui Mircea C\rtrescu nu cred c\ jine de o valorizare, ci de o opjiune estetic. Poetul nu e cel care a publicat c\riji de poezie, ci vizionarul, artistul, cel care poate s\ j spun\ pe l`ng\ povestea propriu-zis\ [i ce mirosuri s`nt `n`nc\pere, cum cade lumina pe covorul tocit, s\ creeze o atmosfer\ care s\ j r\m`n `n minte [i dup\ ce ai terminat cartea. Altfel, un text poate fi impresionant, bine scris, dar nu va reu[ji niciodat\ s\ te emoioneze. Asta `mi imaginez c\ face ingredientul „poetic“ ntr-un roman. E o pojghi extrem de fragil\ [i de preioas, un abur care bruiaz\ `ncontinuu „realitatea“. Am citit de cur`nd Discipolul lui Irish Murdoch, o carte cu un `nceput senzaional, foarte poetic a spune. Bazinul cu ap\ termal\ `n jurul c\ruia se va `nt`mpla totul `i transform\ din primele 40 de pagini pe protagoni[ti `n ni[te somnambulii. [i n-ai cum s\ ui]i asta... Ar mai fi [i c\rijiile `n care nu se `nt`mpl\ mare lucru, nu se aplic\ regula scenariilor (la minutul 17 trebuie s\ apar\ ceva/cineva [i s\ complice intriga) [i pe ele tot un fel de Dumnezeu al poeziei le jine `n via].

Exist\ vreun compromis pe care romanul l-a impus poetei din Amintirile unui Chelbasan?

Compromis, sigur nu. Dar un efort, da. C`nd am `nceput Din amintirile unui Chelbasan nu [tiam cum o s\ se termine, nu m\ interesa. Aveam un personaj pe care puteam s\ l` plimb pe unde voiam, era un magnet care atr\gea fr`nturile de poveste [i le ordona sentimental. E o c\rijulie de 70 de pagini pe care am scris-o `n destul de mult timp. C`nd m\ `nt`lnesc cu cineva care `mi spune c\ a citit-o, `nc\ m\ bucur foarte tare. Cu Fata din casa vagon a fost un pic altfel, mi-a fost foarte team\ c\ n-o s\ fiu `n stare s\ construiesc povestea. De asta m-am [i apucat de scris abia dup\ ce [ti-am ce vreau s\ fac. p`n la sf`r[ti].

Cred c\ Fata... `ncepe acolo unde se termin\ Chelbasan. -mi imaginez c\ am p\strat doar cruzimea [i candoarea. [i mi se pare c\ romanul e, pe undeva, mai poetic dec`t cartea mea „de poezie“. Pentru c\ mi-am ales o structur\ care s\ mi permit\ s\ construiesc primele dou\ pove[ti, ca apoi s\ le arunc\ `n aer f\r\ nici cel mai mic regret. Uite, nu m-am g`ndit p`n acum, dar o posibil\ interpretare a Fetei din casa vagon ar putea fi chiar asta: b\l\lia din mintea mea `ntre poezie [i proz...

Fata din casa vagon st\ sub semnul romanului Ada sau ardoarea al lui Vladimir Nabokov. -n ce m\sur\ v-a influenat scriitorul rus?

Cu Nabokov am o relaie destul de ciudat\, -nc\ nu i-am citit toate c\riji-le, dar m\ bucur de fiecare dat\ c`nd mai g\lesc c`te una. El scrie foarte diferit de la o etap\ la alta [i nu pot s\ zic c\ `mi place necondiionat. -n c\rijiile de maturitate, Nabokov poate p`rea alambicat [i preiois, dar felul `n care a[az\ cuvintele unele l`ng\ altele jine de un nivel al scriiturii de care n-ai cum s\ nu te la[ji sedus. Nabokov reu[ete s\ scrie discret [i flamboiant `n acela[i

timp, [tiu c\ e greu de crezut c\ poji s\ g\se[ti lucrurile astea `ntr-o singur\ pagin\ de text, dar e suficient s\ deschizi la `nt`mplare Ada sau ardoarea. -n acest roman, a ajuns la un rafinament greu de imaginat. [i de suportat pentru orice scriitor.

Eram la Budapesta, la o `nt`lnire cu mai mulji scriitori, [i trebuia s\ spunem fiecare autorii care ne plac/ne-au influenat. Nu-mi amintesc s\ fi fost cineva dintre cei 12 oameni de acolo care s\ nu-l pomeneasc\ pe Nabokov. Devenise de-a dreptul amuzant.

Motto-ul pe care mi l-am ales din Ada sau ardoarea cred c\ m-a g`sit el pe mine. Aveam senzaia c`nd am dat peste el c\ vorbea chiar despre cartea mea. Mai [tiu c\ m-am emoionat foarte tare...

Pagini realizate de Bogdan Romaniuc

Radio Rom\nia Muzical
prezint\

În direct de la Sala Radio

Concert eveniment **Romanian Piano Trio** și Orchestra Naional\ Radio

Dirijor Tiberiu Soare

Program de capodopere: Sibelius, Grieg, Elgar

S\mb\ta, 10 noiembrie, ora 19.00

Concert preluat și de Radio Rom\nia Cultural

97,6 și 104,8 FM
on line muzical.srr.ro
satelit

SAPTEBARI
DILEMAVICIE | CULTURAL | Suplimentul POLIROM

dezolant `n care via]a pare imposibil\, -n acest univers sumbru, Ionel Pantaleevici P slari viseaz\ la blocul nou al secretarilor de partid, la Volgile lor lucioase, dar [i la Veronica Lapteacru, amanta „nacealnicilor“ cu ochelari fumurii. C`minul Combinatului de Carne din Chi[in]u, `n care tr\ie[te Ionel P slari, este pentru Gri[a Furdul (v\rul lui P slari din satul)`r[i]ei) un adev\l Paradis: „Erau ani lumin\ `ntre lumea lui Ionel P slari [i universul rustic populat de

slavii rutinei“. De fapt, fiecare dintre personajele lui Iulian Ciocan [i tr\ie[te mica sa dram\ `ntr-o lume absurd\, guvernat\ de un regim odios care `i r\pe[te individului identitatea. -nainte s\ moar\ Brejnev este o antitez\ permanent\ `ntre via]a mizerabil\ a basarabenilor, surprins\ `n cele mai mici detalii, [i „paradisul“ socialist c`ntat cu entuziasm de scriitorii poporului. Pasaje din „opera“ acestor scriitori s`nt inserate `n roman `ntre pasaje care redau

cinematografic scene din via]a real\ a Moldovei sub st\p nire sovietic\, Debutul lui Iulian Ciocan, ca nou autor, este unul mai mult dec`t promi[tor. Mo[tenind naturale]ea marilor scriitori ru[i, Iulian Ciocan scrie un roman interesant, care se cite[te cu pl\cere.

Iulian Ciocan, Înainte s\ moar\ Brejnev, colectia „Ego. Proz\“, Editura Polirom, 2007, 15.95 lei

Am aruncat Suplimentul de cultur\ `n aer!

SUPLIMENTUL DE CULTUR | SE AUDE LA

Radio Iași
Acu\ `n toat\ Moldova

În fiecare vineri, de la 21.10

cu George Onofrei
[i Anca Baraboi

Dumitru Ungureanu: „Guns'n'Roses este o sintagm\ ce poate exprima foarte limpede ce'nseamn\ SUA, de la r\zboiul de independen\`ncoace. Arme [i trandafiri, b\rb\jie [i tandre]e, egoism [i altruism, putere [i sensibilitate, crime [i copii...”

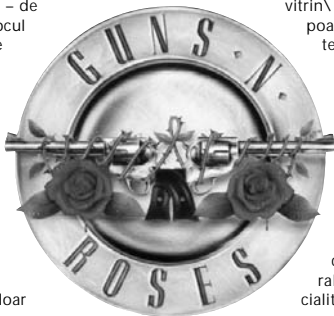

ROCKIN' BY MYSELF
Dumitru UNGUREANU

Varia]iuni pe tema bestialit\]ii II*

Guns'n'Roses

Nu cred s\ existe vreun iubitor al rockului care s\ nu fi tres\rit la soloul lui Slash din *Sweet Child O'Mine*. Are frumuse]ea clasic\ proprie pieselor inspirate, consisten]a exprim\rii unui artist care [tie c\ asta e ceea ce [tie el s\ fa c\, suple]ea & vigoarea tinere]ii cutez\toare, sentimentul simplu [i uman al celui care miroase un trandafir ntr-o diminea\`n sorit\, dar [i nostalgia unei istorii a s\ngelui ce-]i circul\ prin vene [i apar]ine unui neam violent. Poate s\ fie doar inspira]ia unui chitarist ce-a lins o doz\ consistent\ de cocain\ nainte, dup\, n timpul sau – de ce nu? – n locul unei nop]i de sex dez\ln-juit, poate s\ fie doar tratarea profesional\ a unui sunet captat accidental ntr-o [edin\] de nregistr\ri. Poate s\ fie doar una dintre nenum\ratele izb\nci ale

chit\rii – s\ fi fost acel minunat & legendar Gibson Les Paul din 1959, furat nevastei lui Joe Perry de la Aerosmith [i cump\rat de Slash cu 5.000 de dolari de la un re-seller? N-am idee, nu m-a interesat. La urma urmelor, nici nu conteaz\ cum s-a ajuns la rezultat, c\ vreme rezultatul produce o delectare mai mult dec\`t estetic\ – s\ ndr\znesc s\ spun catharsis? ndr\znesc, pentru c\ mie personal asta mi aduce...

S-a nt mplat s\ nu [tiu nimic de Guns'n'Roses p\ n\ c\nd mi-a explodat sub ochi videoclipul acestei piese. Preocup\riile, anturajul, atmosfera vremii m\ndep\rtaser\ cumva de filonul rockului autentic. Ascultam muzic\ pop, nu rock, dansam cu femei c\vrora le pl\cea Modern Talking [i se coafau ca Bonnie Taylor, C.C. Catch ori Kim Wilde. [i, desigur, se deghizau n blonde, vopsindu-]i p\vrul cu instrumentar inventat ad-hoc. Era o vreme c\nd Whitesnake mai amintea de *golden age of rock*, nu acela clasic, de pe vremea p\vrin]ilor, ci doar ce credeam noi c\`nseamn\ rock – Deep Purple, Rain-bow, Led Zeppelin & alte firme de f\cut bani. C\nd, se [tie, ora adev\rat\ se d\dea n California – cu al tea [i al tea trupe crescute

pe solul fertilizat de-un showbiz sc\pat dincolo de limita`n]elegerii normale.

La urma urmei, Guns'n'Roses este o sintagm\ ce poate exprima foarte limpede ce'nseamn\ SUA, de la r\zboiul de independen\`ncoace.

Arme [i trandafiri, b\rb\jie [i tandre]e, egoism [i altruism, putere [i sensibilitate, crime [i copii, copii care comit crime [i a]duli] care cultiv\ spiritul lui Mo\ Cr\ciun... Dincoace de generozitate [i lipsa de mil\ s\nt destule, nu intru`n am\vnute. Guns'n'Roses reprezint\ o bun\ vitrin\ pentru ce se poate g\si n State, nu numai la nivelul anilor '80. Vede]i videoclipurile.

Aproape c\ n-ai nevoie s\ c\]v\toare[ti acolo, s\-]i completezi cultura general\ sau de specialitate. E un exces negativ, dar nu-l cred exagerat. Cum-

va este efectul exclusiv & pervers al mass media „n goan\ dup\ audien]\”, cum sun\ sintagma consacrat\ ntr-o lume ghidat\ dup\ principiul 0 – 1, bun – r\u, nger – d\mnat, judecata manihelist\ & apanajul gabei, al lipsei de ndoial, al necesit\]ii de a merge mereu mai departe, spre ultima frontier\ niciodat\ atins\.

Guns'n'Roses s-au format tipic showbiz-ului: anun\ ntr-o revist\ de specialitate c\ se caut\ muzicieni, manager priceput, cas\ de discuri puternic\, mecanisme pu-se n mi[care de „esen]a” numit\ bani. Evident, calit\]ile personale au fost determinante, at\`t pentru succes, c\`t [i pentru spargerea „g\]tii”. Colec]ia de locuri comune genului e obligatorie pentru re]eta ngurgitat\ de „fani” risipi]i n toat\ lumea. Dar dac\ n-ar fi existat un s\mbure autentic, totul c\dea n banal [i n uitare, iar numele devenea linie de inventar ntr-o baz\ de date insensibil\.

O recenzie recent\ din sec]ia literar\ a cotidianului „New York Times” mi-a atras aten]ia asupra unui din romanele pe teme muzicale cele mai interesante pe care le-am citit vreodat\.

Autorul s\u, Henry Grinberg, n\scut la Londra, emigrat n Statele Unite n 1948, este psihanalist, dup\ ce timp de mai mult decenii a predat literatur\ [i arta scrisului la City College of New York. «*Varia]iuni pe tema bestialit\]ii*» sau, poate mai bine, a unui monstru este primul s\u roman; un roman scris n mod evident de un mare meloman [i perfect cunosctor al vechii muzicale interbelice [i din timpul celui de-al doilea r\zboi mondial.

Nu cred s\ se fi scris vreodat\ cu o astfel de pasiune rece o fresc\ romanesc\ de o asemenea fascina]ie despre evolu]ia unui personaj, pianist [i apoi dirijor, acoperind perioada de la sf\r[itul primului r\zboi mondial [i p\ n\ la ncheierea celui de-al doilea. Modelele sale, ce recom-pun ntr-un singur personaj caractere [i situa]ii cunoscute ndeob]te breslei muzicale, par s\ fie dirijorii Wilhelm Furtw\ngler [i Herbert von Karajan. -n orice caz, g\ndul te duce la ei de fiecare dat\ c\nd

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie n]eleas\, ea trebuie ascultat\” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liber\, Praga

n scen\ s\nt puse s\]biciunile de caracter [i compromisiunile care au f\cut ca unii dintre cei mai mari dirijori ai secolului al XX-lea s\ se adapteze mai mult sau mai pu]in candid, ba chiar s\ sus]in\ [i s\ propage nazismul [i cel de-al Treilea Reich.

Via]a eroului lui Grinberg, Hermann Kapp-Dortmunder, este descris\ pe parcursul a 13 capitole, cu o trimitere muzical\ v\dit\, cel dint\ marc\nd tema, urm\toarele fiind intitulate varia]iuni. Hermann Kapp este un orfan de r\zboi, fiul unei familii simple maghiaro-germane, a c\ru]i copil\rie se petrece la Szombathely. Talentele sale muzicale precoce s\nt descoperite de mama sa, iar copilul, cu o ureche perfect\, are [ansa de a fi elevul unei b\tr ne profesoare din Viena, ea n-s\]i elev\ a lui Liszt, prieten\ apropiat\ a Clarei Schumann [i a lui Gustav Mahler. Madame Polkovska`l va propulsa, gra]ie rela]iilor ei vieneze, s\ debuteze la Festivalul Haydn de la Eisenstadt, la unul din cele dou\ palate ale familiei Esterhazy.

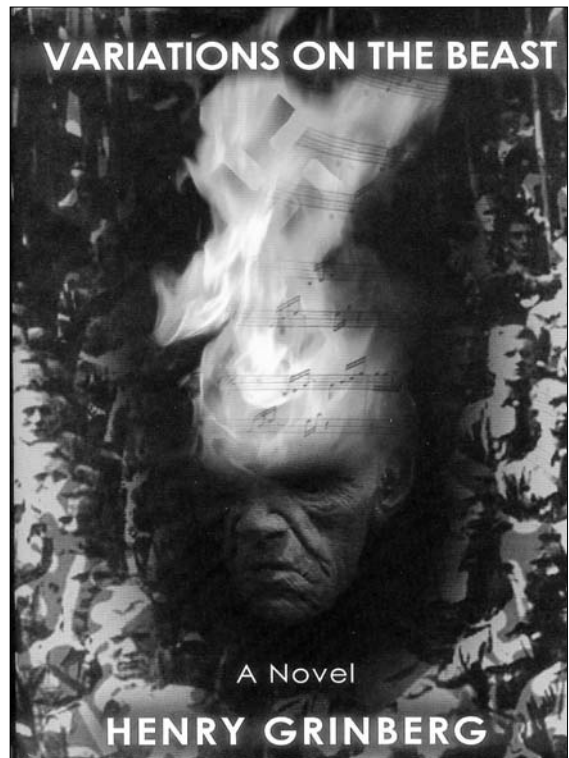
La Eisenstadt, n 1923, t\nrul candid, dar deja infectat de stereotipurile

antisemite va fi confruntat pentru prima dat\ cu propaganda naionalist\ [i prohitlerist\, grupul de muzicieni ai Festivalului Haydn dov\duzdu-se implicat n puciu, ce avea s\ e]uze, al lui Hitler. Romanul este scris la persoana nt\i, Kapp not\nd cu acel prilej sentimentele contradictorii ce aveau s\`i anime fa]\ de evrei pe parcursul vie]ii: „... mai t\ rzii n via\” am intrat n contact cu mul]i evrei din Viena [i Germania, nainte [i dup\ ce nazit]ii au venit la putere [i nainte de Anschluss. Ace[ti evrei erau n mod sigur de bun\ calitate: inteligen]i, cu stare, influen]i – bancheri, oficiali]i guvernamentale, arti]ti, oameni de [tiin]\, directori de edituri, profesori, patroni ai artelor, directori de teatru, dirijori de orchestr\ – oameni pe care i-ai considera iluminaj], capabili s\ miroas\ cu nasul lor mare primed]iile. Dar, cu c\teva excep]ii, ei nu au luat n seam\ semnle de advertisment. Au adoptat opinia c\ au tr\it aici de tot at\ timp c\`t [i ceilal]i, c\ erau la fel de germani ca [i restul popula]iei. La urma urmelor, ei nu erau evreei din est, obi[nu]ii evrei est-europeni. Ei aveau gust [i erau rafina]i [i [i petreceau dumnicile c\nt\nd cvartete! Mai mult, dup\ ce au fost sco]i din s\lile lor de conferin]e [i din spitale, inter]i]i din tribuna]e [i de pe podium, tot nu au priceput: nu conta dac\ erau de calitate sau nu – ntreaga lor tagm\ nu era, pur [i simplu, dorit\.

Ei au f\cut caz de situa]ie, fiecare [i-a scos Crucea de Fier, strig\nd c\ [i-au v\rsat s\ngele pentru patrie. Cei care au ncercat s\ plece spre alte locuri au descoperit c\ restul lumii nu`i dorea. A]a c\ sentimentul meu – chiar dac\ deplor unele excese inoportune [i nefericite – este c\ ar fi nedrept ca blamul s\ cad\ pe ntreaga popor german [i austriac\.”

Kapp-Dortmunder, care n varia]iunile urm\toare studiaz\ la Viena [i devine dirijor la o oper\ de provincie n Germania, nainte de a fi chemat la Berlin (paralela cu von Karajan e mai mult dec\`t evident\ se ascunde mereu n spa]etele acestui tip de judec]i [i scuze, ced\nd de fiecare dat\ n fa]a nazi]ilor p\ n\ la o coopera con]tient cu ei. ntre punctele forte ale narra]iunii se num\`r discu]ia eroului c\r]ii cu muzicieni evrei pe care`i alung\ din orchestr\ [i mai ales o memorabil\ nt\lnire imaginat\ cu Richard Strauss. Ocazie de a rememora compromisiunile marelui compozitor cu cel de-al Treilea Reich, o doz\ de naivitate n a judeca Germania timpului, dar [i de a pune c\teva ntreb\ri pertinente: „De ce trebuie s\ etal\m c\`t de bestiali putem fi? P\rem s\ ne m\ndrim cu aceasta. Ne m\ndrim n\]i]i nd o varietate infinit\ a bestialit\]ii. [i, r\z\nd pe nfundate: Cum ar suna un nou poem muzical, «Varia]iuni pe tema bestialit\]ii»?”. Un roman de citit [i reflectat la istoria pe care o rememoreaz\ [i nu numai de c\tre melomani.

*Henry Grinberg, *Variations on the Beast. The Dragon Press, New York, 2006, 400 pp.*

Am cravata mea, s`nt pionier

Uneori, pove[tile se scriu pentru c\ a[a visez\ cineva. Alteori, pentru c\ ele se cer spuse [i altor prichindei dec`t cei care te a[teapt\ sub plapum\ s\`i adormi. Iar c`teodat\, fiindc\ `nt lne[ti pe cineva [i-]i dai seama c\ locul lui e `ntr-o carte. Iar atunci scrii frumos:

„Cititorule drag, apropiindu-te de această carte, vei afla c\ autorul ei a cunoscut un copil iste], cu mintea lscodriboas [i sufletul generos, pornit spre fapte deosebite. `n urma deselor `nt liri cu el sau cu cei prin care acesta se strecura ca o adiere `nvioritoare, mi-am creat pe r\bojul amintirilor `nt mp\ri-le mai de seam\, pl\c`ndu-mi s\ le r\scotesc din c`nd `n c`nd [i cu v\rful condeiului. Unde e acum acest copil preg\it s\ sar\ p\ rleazul copil\riei?”

– I cheam\ Vicu. Mai precis, Vicen]iu Mure[an, dar toat\ lumea `i spune Vicu N\stru[nicu, porec\ c\p\tat\ `n ziua `n care a `ncercat s\ fac\ o oglind\ dintr-un ciob de stic\l neagr\.. E (m\ rog, a fost) pionier [i, ca orice pionier m\ime de cravata lui, se pricepe la o mul]ime de lucruri. P`n [i la reinventarea pove[tilor. De exemplu, l-a... tehnologizat pe [ugub\]ul P\ca\l `ntr-o scenet\ jucat\ de colegi, la [coal\, „-n traista de ciob\`na[a acestuia, unde-[i]inea fluierul, se afla ascuns, printre ceap\ [i m\m\lig\ uscat\ – merinde dat\ de s\p`n –, un mic aparat de radio-recep]ie.

Prin el, P\ca\l `nregistra tot ce punea la cale proprietarul oilor, c`nd vorbea cu nevasta sau cu vecinii s\i, datorit\ unui minicrofon aninat sub reverul sumanului s\p`nului.“ De aici [i p`n\ la ciobanii care pasc oile l`ng\ ATV nu mai e dec`t o arunc\tur\ de vis n\stru[nic...

Ionice\, robo]elul din lemn

Vicu mai [tie s\ fac\ o sumedenie de lucruri. De pild\, cerneal\ simpatic\, din clorur\ de cobalt, dizolvat\ `ntr-o solu]ie diluat\ de zah\r. Cu care-[i scrie mai apoi tezele la matematic\ – „V\ rog, apropia]i caietul de sob\“, singurul lucru vizibil pe foaie – pentru a demonstra nevinov\]ia colegului acuzat c\ a copiat rezolv\ritele trimestrul trecut. Iar altriusmul lui (pentru c\ un pionier trebuie s\ fac\ numai fapte bune) nu se opre]te aici. A proiectat un ascensor pentru un b\tr`n care nu mai putea urca `n pod, o banc\-fotoliu din caroseria unui automobil pentru un pensionar care-[i pierduse o m`n\ [i [i-a convins un prieten invalid c\ via]a poate fi frumoas\ dac\ faci... medalioane de r\fin\, `n care s\

POVE{TI DE ADORMIT P|RIN}II

Diana SOARE

`nchizi frunze, flori [i c\rbu]i. Vicu joac\ fotbal, dar [i [ah, face machete de avioane [i vapoare, e membru al cercului de electronic\, figurant `n filmele]e educative despre viteza excesiv\ realizate de Direc]ia general\ a mili]iei [i pasionat de numismatic\.

Ba l-a mai construit [i pe Ionice\, robo]elul din lemn. Bine, nu cu totul [i cu totul din lemn... Ionice\ are relee de comand\, o anten\ parabolic\ [i un dictafon ascuns, cu ajutorul c\ruia d\ interviuri pentru revista „Crea]ia tehnic\“, `n care poveste[te c\ vrea s\ devin\ inginer

electronist. „– Nu mie, ci oamenilor le s`nt utile aceste taine“ recunoa[te o voce de copil din camera al\aturat\.

Vicu e acum om mare [i probabil c\ s-a l\cut inginer electronist. Nu [tiu dac\ mai are cravata ro]ie, e posibil s-o fi aruncat ca pe din]ii de lapte, ceva care a fost parte din tine [i care acum nu mai `nseamn\ nimic.

Patita Silvestru, *Isp\riile lui Vicu N\stru[nicu*, Editura Ion Creang\, Bucuresti, 1980.
Copert\ si ilustratii de Nastac Stefan

VOI N-A}I -NTREBAT f\r\ zah\r V | R | SPUNDE

BOBI

Socialism olfactiv

Din c`nd `n c`nd mi se face dor de ba[tin\.. De locul unde am `nv\at primele lec]ii despre via], unde am fumat prima oar\, unde am avut prima experien\ erotic\ cu sinele. De dealul Polonicului, unde m\ b\team cu b\le]i din Plevna. Cu alte cuvinte, mi se face dor de Dorohoi, `n toat\ splendoarea lui.

Am oprit ma[ina l`ng\ centrala termic\ a cartierului, lipit\ de blocul alor mei. Bucuria revederii urbei o pute]i `n]elege mai bine dac\ asculta]i pasajul cu metamorfoza ora[ului din melodia „Trecea fanfara militar\“ – de Dan Sp\taru.

–n casa sc\rii blocului, toate erau la locul lor: avizierul, cutiile po[ta]le, becul palid. Dar c`nd am `nceput s\ urc hot\r`t spre etajul patru am `nceput s\ primesc semnale de SOS din partea nasului. La fiecare etaj mirosea a ceva diferit. La unu, procurorul fcea friptur\, fiindc\, deh, [i permite, mama lui de... La doi mirosea a bor[cu legume, sigur de la tanti Vica, pensionar\ CAP, care c`nd str`nge bani de fasole [i se bucur\ ca N\stase la un Rembrandt. La trei – sarmale. Nu c\ ar fi mare boierie s\ s\rm\le[ti, dar [tiu c\ nu e drept, fiindc\ lu\ tanti Vica `i plac la nebulie, iar mirosul o chinuie cumplit. La patru, mama m\ a[tepta cu mici. Doamne, c`t babilonism, c`t inechitate social\ se reflect\ `n mirosul de haleal\ al

vecinilor. {i doar nu a fost dintotdeauna a[a.

Au fost vremuri bune, vremuri de egalitate social\ [i, implicit, culinar\.. Dac\ primeau pe[te la alimentar\, `n bloc mirosea numai a pe[te, c\ doar asta se g\sea. Dac\, la s\rb\tori, se fcea import de portocale, tot blocul era plin de coji sub]iri [i galbene, fiindc\ pe vremea aia albul de pe coaj\ era considerat delicat\ [i se m`nca. Iar c`nd nu aveau nimic la magazin, mureau [i bacteriile de foame, `ns\ erai bucuros c\ nici vecinul n-are.

Dar acum discrepan]ele erau prea mari, iar eu nu puteam accepta divizarea `ntre foarte bogaj\ [i foarte s\raci. A[a c\ am cobor`t imediat la subsol [i, cu cheia francez\, am spart conducta de c\cat. Acum miroase la fel peste tot, s-a produs rezolvarea [i uniformizarea social\ `ntre vecini. –n scar\ domne[te din nou socialismul olfactiv, cu [anse egale pentru toi].

» Au fost vremuri bune, vremuri de egalitate social\ [i, implicit, culinar\.. Dac\ primeau pe[te la alimentar\, `n bloc mirosea numai a pe[te, c\ doar asta se g\sea.

Suplimentul DE CULTURA

Marc\ `nregistrat\ – Editura Polirom [i „Ziarul de la[“.
Proiect realizat de Editura Polirom `n colaborare cu
„Ziarul de la[“. Suplimentul se distribuie
gratuit mp\reun\ cu „Ziarul de la[“.

Adres\ : Ia]i, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266,
tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/
214111

Colectiul editorial: Emilia Chiscop,
Florin L\z\rescu, Lucian Dan Teodorovici
(senior editor)

Redactor-[ef: George Onofrei

Redactor-[ef adjunc\ : Anca Baraboi

Secretar general de redac]ie: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babe]i, Bobi [i Bobo (FV\ zah\r), Emil Brumaru, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, M\vd\lina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ion]i, Florin L\z\rescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vic\.

Carte: Lumin]ia Marcu, Doris Mironescu,

C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stnescu.

Muzic\ : Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.
Arte vizuale: Matei Bejanaru, Marius Babias.
Caricatur\ : Lucian Amar]ii (Jup).

Graphic\ : Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Edi]ia de la[: Andreea Archip

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribu]ie / Abonamente: Mihai S\rbu, tel.

0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel.

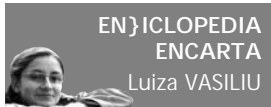
0232/ 216112

„Suplimentul de cultur\“ este `nscris `n Catalogul presei interne la pozi]ia 2378. Pentru abonamente v\ pute]i adresa oric\rei Agen]ii Rodi-pet din]ar\ sau oric\ru]i oficiu po[tal. Cititori din str\in\]ate se pot abona la adresa: export@rodi-pet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridic\ pentru con]utul articolelor `i apar]ine autorului. „Suplimentul de cultur\“ utilizeaz\ fluxurile de [tiri Newsin `i Manuscrisele primite la redac]ie nu se `napolaz\

EN]ICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Litost

Ne tot m'ndrim cu Intraductibilitatea cuvntului „dor”, ca [i cum n-ar exista „saudade” n portughez sau „Sehnsucht” n german sau ca [i cum nu ar mai fi at[tea cuvinte n at[tea limbi care s' nu pot[fi explicate dec't printr-o poveste. Christopher Moore a adunat, cu ajutorul unei echipe de traducatori [i de lingviti, cele mai insolite cuvinte din lume ntr-o carte care se cheam[inspirat, *In Other Words*. A[a c[ast[zi „En]iclopedia” [i ofer[un regal de minun]ii alc[tuite din litere, iar prezentarea cuvintelor pe care le-a ales din cartea lui Moore nu urm[ref-te nici o logic[. [i ca s[v[convinge] de asta, primul va fi „onsay” care, n boro, dialect din India, nseamn[„a te prefaca c[iube[ti” (n timp ce „onsra” e „s[iube[ti pe cineva pentru ultima dat[”). La num[rul doi trecem „gagung”, cuvnt sf[ietor – n traducere literal[„nseamn[„ramur[uscat[” [i se refer[la foarte trista situa]ie a celor o sut[de milioane de b[r]a]i care, din cauza politicii chineze a copilului unic, r[m'n pe dinafar[, neavnd nici o [ans[s[v[[i g[seasc[vreedat[iubit[(pentru c[, n China, femeile s'nt cu o sut[de milioane mai pu]ine dec't b[r]a]ii chinezi). L[s nd calculele amoroase deoparte, ajungem la „ilunga” (cuvnt care a lefit pe locul I n topul celor mai de netradus cuvinte din toat[lumea), folosit ntr-un dialect din Congo pentru a desemna o persoan[care iart[o gre[eal[o dat[, apoi o tolereaz[a doua oar[, dar niciodat[[i a treia. „Alfrekar” vine din Islanda [i sper s[nu se ntmple n veci, „plecare[spiridu]ilor” a-dic[, care ar aduce dup[sine moartea spiritual[a p[vmntului. [i-acum ne apropiem de cas[, dar nu foarte (nici un cuvnt din rom[n] nu e pe list[): n Rusia mai ntm, cu „razliubit”, „ceea ce sim]i pentru o persoan[dup[ce ai n[cat[s[o mai iube[ti”, adic[dezndr[gosteal[, un amestec de prietenie, condescenden], simpatie, melodram[[i valerian[; apoi n Cehia, la „litost”, pe care Kundera [i define[te a[a – „o stare de tulburare adnc[provocat[de constatarea subit[a propriei nefeciriri”, „un sentiment al infinitului asem[n]tor cu un acordeon deschis, o sintez[din multe altele, compasiune, remu[care [i un soi de dorin] nel[murit[... Nu [tiu cum ar putea cineva s[n]leag[sufletul omenesc r[as-tar”. S'nt convins[c[, dac[s'nt ng-nate c'teva din aceste cuvinte speciale, e imposibil s[nu prime[ti ceva din irepetabilitatea lor, devenind, la r[ndu]i, de netradus.

C[ldur[[i „r[ut\cisme”

Cabal n Kabul, documentarul care a primit n acest an Marele Premiu la Astra Film Fest, e un lungmetraj de 80 [i ceva de minute, n care Dan Alexe filmeaz[via]a ultimilor doi evrei din Kabul. P'n[la urm[, din cei doi evrei din Kabul r[m'ne unul singur, pentru c[Dan Alexe are privilegiul de a fi fost investit cu memoria ultimelor zile din via]a lui Isaac Levy, b[tr[nul care locuie[te singur – familia i-a plecat n Israel [i l-a uitat – [i care tr[ie[te de pe urma amuletelor pe care le vinde.

Dan Alexe e jurnalist freelancer, lucr[nd printre altele pentru Europa Liber[[i fiind [i corespondentul „Rom[niei Libere” la Bruxelles. Are meseria de jurnalist n s'ng[e, lucru care se vede din curiozitatea pe care o are pentru subiec]ii lui, din seriozitatea sa – c[ci n cei trei ani petrecu]i la Kabul a n[vt limba eroilor s[i (pe l'ng[altele, nenum[rate, pe care le [tie) –, din r[bdarea [i perseveren]a care l-au f[cut ca, dup[ce primul material brut s[i-i furat la Praga, s[[i fi str[ns la un loc nervii [i pun-ga [i s[se n[toarc[s[refilmeze totul.

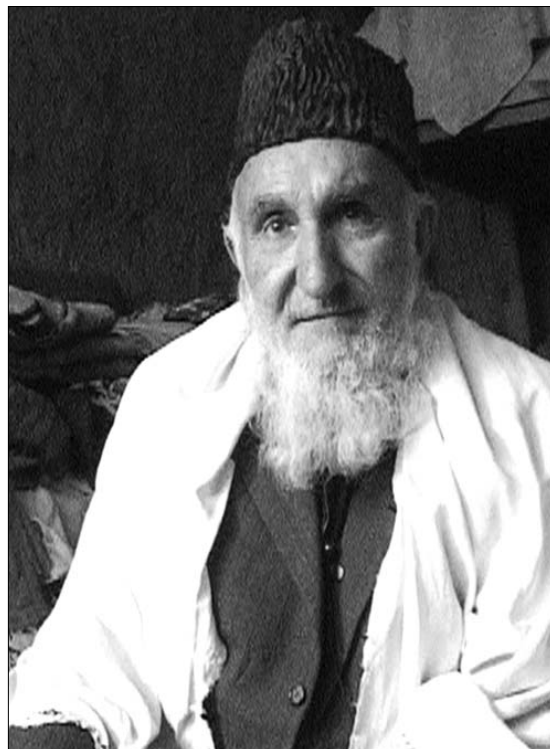
FILM
Iulia BLAGA

car[scriul p'n[la ma[ina Crucii Ro[ii care l va duce pe Isaac spre Israel, unde a dorit s[fie nmormntat.

Dossers are o c[ldur[aparte, poate mult mai mult[dec't filmul lui Dan Alexe

ntr-o epoc[ale c[rei turbulen]e interetnice Dan Alexe le cunoa[te prea bine ca jurnalist, filmul s[u vine cu ni[te personaje care ni se prezint[a[a cum s'nt, cu r[ut\]i, viclenii, prejudec[]i ori scepticisme. f[c ndu-ne mai u[or s[n]legem de ce oamenii nu pot tr[ivi n prietenie, dar [i c[, a[a cum se vede din film, prietenia poate fi mascat[de o du[m]nie asumat[de ambele p[r]i.

A[pune n acela[co[[i filmul lui Michael Yorke, *Dossers*, realizat n 1982 [i prezentat la Sibiu, n cadrul unui program special consacrat cineastului care [i n acest an a fost membru al juriului. Eroii lui *Dossers* s'nt ni[te homele[lon-donezi. Dintr-un grup de mai mul]i al-

coolici r[c[pt[i, filmul [i eviden]iaz[pe Mick [i Martha, care alc[tuiesc un cuplu (care pe mine m-a f[cut s[m[gndesc la cuplurile de anonimi care realizeaz[dragostea, despre care vorbe[te Gellu Naum).

De [i proiec]ia de la Sibiu a fost proas-t[. Filmul mi s-a p[rut foarte frumos ca imagine, c[ci [i ea contribuia la a-]i

apropia foarte mult personajele p'n[la a]i le face prietene. Autorul a locuit trei luni al[turi de eroii lui, lucru care se vede din felul cum [i filmeaz[, dar mai ales din ncrederea pe care ei o au n el, de aceea n multe secven]e ei uit[de aparatul de filmat. *Dossers* are o c[ldur[aparte, poate mult mai mult[dec't filmul lui Dan Alexe.

Acas[

N-am putut vedea niciodat[Occidentul cu ochii unui imigrant rom[n. Plec[nd din Jar[, n-am tr[it niciodat[cu grija c[naiba [tie unde ajung, c[Doamne-ajut[s[am unde dormi la noapte, c[oare ce-o s[fac a doua zi etc. n ultimii ani, am mers „afar[” de fiecare dat[ntr-o postur[privilegiat[, de invitat, c[ntorind numai cu avionul, st[nd de cele mai multe ori n hoteluri de la trei stele n sus. n marea majoritate a cazurilor, str[nii pe care i-am ntm[nit s-au purtat cu mine prietene[te, r[s[aib[vreo problem[c[a [i rom[n (iar cei c]iva

care puteau s[o aib[au fost destul de politico[ca s[n-o arate). Am fost aplaudat c[lduros n felurite s[li, de felurite na]ii, pentru lecturile mele publice. Am r[dicat[vreo dou[trofee de film, n numele Rom[niei ([i al lui Radu Jude), n fa]a a peste o mie de spectatori. Am colindat zeci de locuri de vis – re[edin]e de mp[r]a]i, castele ca alea din c[r]ile cu pove[ti ale copil[riei, gr[dini labirint, str[du]je medievale, ora[e f[cute parc[din turt[dulce, n fine, tot felul de obiective cu care „japonezii” de pretutindeni se dau n vnt s[se fotografieze. Eu nsumi am adunat c'teva mii de fotografii din care ai putea crede c[am

fost n raiul din care trebuie s[fii prost ca s[te mai ntorci.

Pe de alt[parte, n Rom[nia, mi-am tr[it vreo trei sferturi din via] r[s[[tiu dac[o s[am bani suficien]i cu care s[m[descurc luna viitoare, am stat la cozi de dou[trei sute de oameni ca s[primesc o [tampil[pe fi[a de [omaj, mi-am c[utat vreo trei ani de lucru prin Ia[i, fie m'n-c[nd sau dormind pe la prieteni, fie schimb[nd tot felul de c[m]ru]e-gazd[, n func]ie de pre]ul ntre]inerii, am n[ducat n-[pe umilului” din Rom[nia. Am lucrat aproape cinci ani „la privat” [i patru „la stat”, n]jur[nd n fiecare diminea] c[nd deschideam ochii pentru a

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin L | Z | RESCU

m[gr[bi s[nu n[rzii la serviciu, timp n care visam ca ziua de salariu s[nu mai fie o mic[s[r]b[toare sau s[nu mai am groaza dimine]ilor de luni. Azi nu m[mai trezesc la or[fix[, nu mai am emo]ii atunci c[nd vine factura la ntre]inere, c[[tig suficien]t c't s[mi permit unele „extravagan]e” decente de cet[ean rom[n mediu, dar zilnic am de f[cut c'teva chestii fixe, pentru care muncesc – vorba rom[nului – „ca robul”.

[i cu toate acestea, nu-mi amintesc s[fi vrut

vreedat[s[plec din Rom[nia. De fiecare dat[c[nd m[ntorc din „raiul” occidental, s'nt n pragul fericirii. Am o mie de motive prin care s[explic de ce. Acum vreau s[v[spun doar unul singur, pe care l-am realizat dup[dou[s[pt[m]ni pariziene: n-am ntm[nit absolut nici un rom[n stabilit n Occident – indiferent de c't timp era acolo, de minunatele lui condi]ii materiale, de perfec]iunea accentului n care vorbea limba]r[ii de adop]ie – la care s[nu ntrev[d angoasa de a nu fi acas[.

ISSN 1584-8272
9 771 584 827 000 153